

Nordens Vålfårdscenter

Rapport

Inspiration för inkludering

Forord

Den nordiske velferdsmodellen er bygget på noen felles verdier. Et sentralt mål er å skape muligheter, slik at alle kan delta i samfunnslivet og i samfunnets beslutningsprosesser.

I Nordisk Ministerråds "Globaliseringsinitiativ – Arbeid og helse", er Arbeidsinkludering et av mange temaområder. Som et underprosjekt av dette har Nordens Velfærdscenter belyst temaet "Inkludering av unge utenfor skole og arbeid" nærmere.

Alt for mange unge faller ut av skolen og får problemer med å etablere seg på arbeidsmarkedet. My forskning viser at konsekvensene for individet og samfunnet er store, med betydelig økt risiko for psykiske og fysiske helseplager, for fremtidig fattigdom, for rusproblemer og for kriminalitet. Fra en rekke miljøer gis det uttrykk for bekymring for at dette vil sette vår velferdsmodell under press.

Det ligger en enorm samfunnsgevinst i å sikre at en betydelig større andel unge gjennomfører skolen. De får en formell kompetanse de kan bruke, de får stolthet og en positiv selvfølelse, de blir attraktive for arbeidslivet og blir positive bidragsytere i samfunnet.

Derfor må det gjøres en betydelig større innsats for gi flere unge muligheten til å bli inkludert!

Den nordiske velferdsmodellen bygger på innovasjon. Den er fleksibel. Det vil si at den utformes og utvikles for å møte nye utfordringer. I dette ligger det en enorm mulighet.

Nordens Velfærdscenter vil med dette heftet bidra til å spre de gode eksemplene ved å presentere et utvalg prosjekter og tiltak fra alle nordiske land. Vi håper at det kan være til inspirasjon og læring for alle de som skal forsøke å starte eller utvikle tilbud til utsatte unge.

Alle prosjektene vi her presenterer har noe felles. Man er tettere på den enkelte ungdommen. Dialogen med ungdommene er hyppigere, og ungdommens egen stemme blir hørt og tatt på alvor. Noen av metodene som benyttes handler nettopp om at ungdommen selv får hjelp til å stake ut kursen for sin egen fremtid, og etter hvert tar selvstendige valg for å gå i den ønskede fremtidsretningen.

De nordiske velferdssamfunnene er både mangfoldige og mer komplekse enn det omverdenen umiddelbart ser. I disse forskjellene ligger det en mulighet for at vi kan lære av hverandres erfaringer og hente inspirasjon til fornyelse.

Takk til alle de som har bidratt i dette arbeidet.

*Tone Mørk
Direktør
Nordens Velfærdscenter*

Utgitt av
Nordens Velfærdscenter
www.nordicwelfare.org
Juni 2011

Ansvarlig utgiver:
Direktør Tone Mørk

Redaktør: Louise Hertzberg

Redaksjon:
Ole Johnny Hansen
Louise Hertzberg
Helena Lagercrantz
Jenny Tägtström
Lasse Winther Wehner

ISBN: 978-87-7919-055-9

Opplag: 600

Grafisk design:
Lasse Winther Wehner

Trykk: EO Grafiska

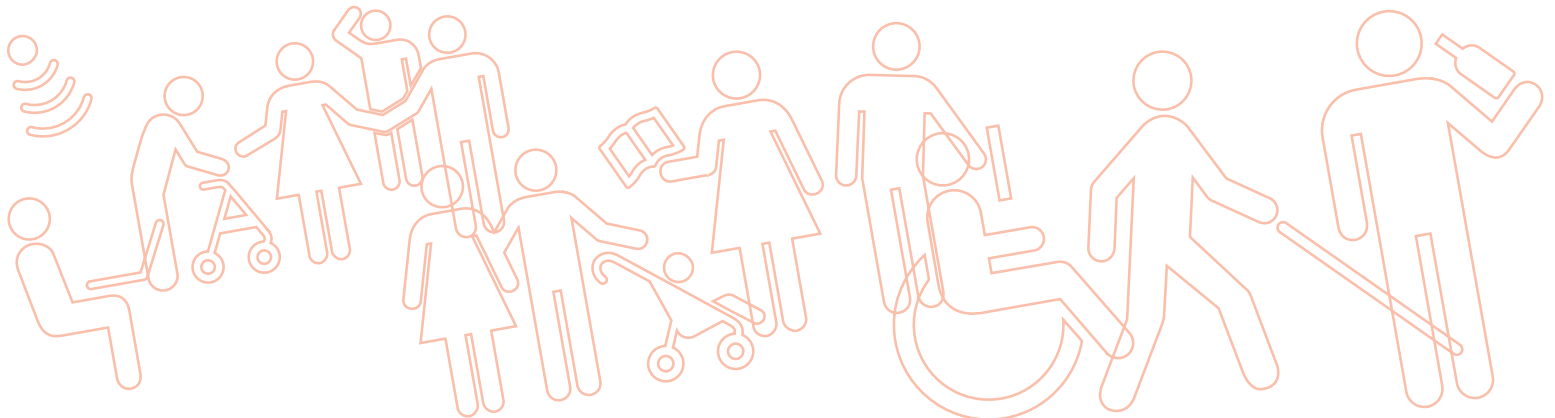
**Nordens Velfærdscenter
Sverige**
Box 22028
104 22 Stockholm
Sverige
Besöksadress:
Hantverkargatan 29
Tel: +46-8-545 536 00
info@nordicwelfare.org

**Nordens Velfærdscenter
Finland**
Annegatan 29 A 23
FIN-00100 Helsingfors
Finland
Tel: +358-9-694 8082
nvcfi@nordicwelfare.org

**Nordens Velfærdscenter
Danmark**
Slotsgade 8
DK-9330 Dronninglund
Danmark
Tel: +45 96 47 16 00
nvcdk@nordicwelfare.org

INN H O L D

1	Fakta	
	Inspirasjon til inkludering	4
2	Norge	
	Snabbt stöd för drop-outs	10
	Unge utenfor	13
	"Varför blev det så bra?"	16
	Arbetsinstitutet Buskerud	19
3	Sverige	
	Passion för fotboll och frisyrier	22
	Arenan i Västerås	25
	Fryshuset – dit vill unga komma	28
	Unga in – ungdomars väg in på arbetsmarknaden	31
4	Danmark	
	Projekt "I gang"	34
	High:Five	37
5	Finland	
	Samma utmaningar i hela Norden	41
	ULA – Ungdom/Lärande/Arbete	44
	MAST – Utveckling av regional vägledningsmodell	46
6	Island	
	Unga i aktivitet (UFA)	48
	Virknibrúin – Aktivitetsbron	52
7	Kontakt • Summary • Samantekt • Tiivistelmä	
	Kontaktinformation	55
	Summary	56
	Samantekt	56
	Tiivistelmä	57

Inspirasjon til inkludering

Tekst: Ole Johnny Hansen. Foto TRONS/Scanpix

Inspirasjon til inkludering

Nordens Velfärdscenter er gjennom prosjektet "Inkludering av unge utenfor skole og arbeid", spesielt opptatt av å se nærmere på nordisk politikk og innsatser overfor gruppen ungdom mellom 16 – 25 år som er eller står i fare for å bli sosialt ekskluderte. Vi ser gjennom det arbeidet vi har at alle nordiske land har store og uløste oppgaver knyttet til denne gruppen. Dette vil bli nærmere belyst i en egen rapport.

Mange unge som står utenfor skole og arbeidsliv trenger hjelp for å komme i gang med skolen igjen, eller skaffe seg jobb. Der tradisjonelle skoletilbud og vanlige arbeidsmarkedstiltak ikke strekker til kan mindre prosjekter eller tiltak fylle dette tomrommet. I dette heftet vil vi presentere et utvalg av noen "beste praksis"-eksempler i Norden. Hensikten er å spre kunnskap om gode prosjekter og tiltak, og bidra til inspirasjon og kreativitet for mennesker og miljøer som skal i gang med nye prosjekter, eller har behov for å utvikle allerede eksisterende tilbud.

Det kan lønne seg å se nærmere på hva våre nordiske naboer har gjort og erfart i møte med tilsvarende utfordringer. Kanskje noen har funnet på noe smart? Kanskje noen har gjort noen erfaringer det går an å lære av? Kanskje noen har gjort feil, og kan gi gode råd om ikke å gjøre samme feil om igjen? Og ikke minst: hva sier ungdommen selv?

Fra mange hold har vi fått tilbakemeldinger om at det er vanskelig å få oversikt over nordiske prosjekt som er satt i gang for å inkludere unge utenfor skole og arbeidsliv. Vår egen oversikt over "beste praksis" eksempler er større enn hva vi presenterer i dette heftet. Vi sitter igjen med en opplevelse av at det finnes et mangfold og en rikdom av prosjek-

ter vi kan lære av. En måte å skape en oversikt over gode prosjekter og tiltak i Norden, kan være å lage en nordisk databank som det vil være enkelt å søke i. NVC mener det ligger store ubrukte muligheter for å dele erfaringer og kunnskap med hverandre, og som en kilde til å opprette nettverk.

I dette arbeidet har vi brukt en bredt sammensatt referansegruppe med representanter fra samtlige nordiske land. De representerer både arbeidsmarkeds-, sosial- og utdanningsmyndigheter, og prosjekter i regi av både offentlig og privat sektor.

Unge utenfor skole og arbeid i Norden

Ungdomsarbeidsledigheten har økt i industrilandene de senere år (OECD, 2010). Selv om andelen unge som tar utdanning har økt i samme periode, gjenstår en betydelig gruppe unge personer som verken studerer eller er del av arbeidskraften.

Det er tydelige sammenhenger mellom frafall i videregående skole og arbeidsledighet (Olofsson & Panican, 2008). Unge voksne som ikke fullfører videregående opplæring er overrepresenterte blant arbeidsledige og inaktive. De som ikke fullfører videregående opplæring blir en stadig mer sosialt vanskeligstilt gruppe. En stor gruppe unge er marginaliserte, eller står i fare for å bli det. Marginalisering er en beskrivelse av en prosess der den unge hindres fra å lære seg samfunnets arenaer. Slutteffekten er sosial ekskludering, som er en beskrivelse av å være utenfor en sosial struktur som en mer varig tilstand. Utsiktene for å komme tilbakei jobb eller skole er lang for disse (Raaum m.fl., 2005).

Arbeidsløshet og inaktivitet har betydelige negative samfunnsøkonomiske effekter. For individet vil

1	Fakta
2	Norge
3	Sverige
4	Danmark
5	Finland
6	Island
7	Kontakt-information

effekten ofte handle om økonomiske problemer med å forsørge seg selv og om utvikling av dårlig psykisk og fysisk helse. Et annet perspektiv er nevnt i "Racism and Xenophobia in the EU, 2006", der det blir sett på sammenhengen mellom den voksende arbeidsløsheten, de sosiale ulikhetene og utviklingen av innvandreriendtlige miljøer. Dette blir betraktet som en fremtidig trussel mot demokratiet.

I samtlige nordiske land har arbeidsmarkedspolitikken utviklet seg i en aktiveringspolitisk retning. Det er fokus på å bryte langvarig avhengighet av økonomiske støtteordninger. I de fleste nordiske land har derfor såkalte "Ungdomsgarantier" blitt til for å garantere at arbeidsløshetsperioder ikke skal gå over en maksgrænse.

De unge sliter på arbeidsmarkedet. Det er mange grunner til dette; unge er nye på arbeidsmarkedet og mindre attraktive på grunn av manglende erfaring. Ungdom som får jobb, får ofte jobb i en avgrenset periode. Det er de unge som står først i køen for å miste arbeidsforholdet når det blir problemer på en arbeidsplass. For ungdom som har vært inaktive over en lengre periode, er interessen fra arbeidsgivere ekstra liten.

Mange studier peker på at arbeidsløshet i unge år kan ha varige negative effekter på individets fremtidige arbeidskarriere og inntekter.

Kompetanse er nøkkelen til arbeid

Utdanningssystemene har en stadig viktigere posisjon i dagens samfunn. Altfor mange unge stiller uten kompetanse når de skal etablere seg på arbeidsmarkedet. Fra mange hold tas det til orde for å øke fleksibiliteten og mangfoldet i skolesystemet for å fange opp flere unge. Unge som ikke gjennomfører skolen er ikke en homo-

gen gruppe, noe som bør gjenspeiles i utviklingen av skolesystemet i de nordiske land. En yrkesorientert og arbeidslivsnær utdanning kan bidra til å øke gjennomføringen. Den norske kunnskapsministeren har i en tale sagt at vi må gi et tilbud både til "de som lærer best fra hodet til hendene, og de som lærer best fra hendene til hodet".

Årsakene til at mange ikke gjennomfører skolen er sammensatte: dårlige karakterer, lese- og skrivevansker, prioritering av venner og fritid (spill) fremfor skolearbeid, for mye teori og for lite praksis, foreldre som i liten grad er engasjert i den unges skolearbeid, nabolag med lavt fokus på skole, mye fravær og kunnskapshull. Barn fra familier med lav inntekt og utdanning, og ikke-vestlige innvandreringdom avbryter oftere utdanning enn annen sammenlignbar ungdom.

Det synes å være et avvik mellom ungdomsgarantiene og hjelpeapparatets evne til å fange opp de marginaliserte unge. I studien "Hverdagsliv og drømmer" (Nordlandsforskning, 2009) viser samtlige av de intervjuede ungdommene at avbrudd fra skolen ikke er ønskelig. Veien tilbake beskriver de betydningen av å møte enkeltmennesker som de får en god relasjon til. Denne kvalitative undersøkelsen viser også at risikoen for marginalisering øker raskt dersom ungdommen står utenfor utdanning og arbeidsliv i mer enn et år.

På alle måter er det gunstig for et samfunn å satse på at unge som står utenfor skole og arbeidsliv gis nye muligheter til å gjennomføre kompetansegivende løp. Mange vil ha problemer med å reintegreres i vanlig skole, mens for andre kan mer praksis og mer individuelt tilrettelagt undervisning i skole være løsningen. For mange er det behov for å oppleve situasjoner der

de får positive mestringsopplevelser, får tilbake troen på seg selv og hjelp til å bli mer bevisst på sine evner og fremtidige yrkesvalg.

Om å knekke en kode

Når man starter et prosjekt for ungdom som står utenfor skole og arbeidsliv, er det mange viktige spørsmål man må stille seg. En svensk prosjektleder sa det slik: "Jeg er ansatt for å knekke en kode. Hva må til for at vi skal lykkes"? En slik enkel oppskrift har *Howard Williamson*, Professor i Europeisk Ungdomspolitik fra universitetet i Glamorgan, Skottland, spøkefullt oppsummert i et av sine foredrag: "he recipy is simple: It's an arm around the shoulder and a kick in the ass".

Denne enkle kommentaren inneholder noe vesentlig. Skal man jobbe med den store utfordringen det er å inkludere utsatt ungdom inn i skole og arbeidsliv, kommer man ikke utenom at vi må ha flere som er tett på de unge, viser vei og tror på dem. De må kunne veilede, støtte og sette grenser der det trengs. Viktigst av alt er kanskje det ARENAN i Västerås har sagt som betingelse for sine ansatte:

"All personal behöver ha ett brinnande intresse för målgruppen och tilltro till ungdomar".

Forskeren C. Jerald (2007) har sett nærmere på betingelser for å motvirke frafall i skolen og kommet med følgende viktige punkter:

- Sterk individuell støtte og oppfølging
- Sterke relasjoner til voksen rådgiver som retter høy oppmerksomhet mot eleven
- Systematisk overvåking og identifikasjon av risikofaktorer som kan påvirkes
- Formidling av spesifikke problemløsningsstrategier

- Hyppig kommunikasjon med foreldre og støtte til forelder
- Samarbeid mellom skole, familie og kommune med fokus på utdanningsprosesser
- Sterkt fokus på frafallsproblematikk i skolen

Mange av prosjektene vi har sett på i arbeidet med denne publikasjonen, har disse elementene i seg. I vårt arbeid med å lage en oversikt over "beste praksis" eksempler, har vi sett at samtlige tiltak har noe felles: de er designet for at de unge skal få tilbake troen på seg selv, oppleve å ha voksne som bryr seg, tilhøre et fellesskap, bruke praksis som innfallsport til teori, bli veiledet for å finne ut hva de ønsker å bli i livet og få bistand til å gå skritt for skritt i den retningen.

Alle fyller en viktig oppgave. Alle har til felles at de er genuint opptatt av ungdommene. I en perfekt verden ville det antagelig ikke vært behov for så mange prosjekter og tiltak. Der det offentlige hjelpeapparatet ofte kommer til kort, kan mindre prosjekter prøve ut nye måter å jobbe med disse unge på.

Mange ser ut til å ha knekt "koden", og lykkes langt på vei med sitt arbeid overfor de unge. Det ligger mye nyttig læring og en kilde til inspirasjon i å se på hva andre har fått til. Vi mener også at skoler og arbeidsmarkedsmyndigheter kan hente mye kunnskap fra mindre prosjekter. Forutsetningen er at de er kjent og det finnes beskrivelser av metoder og resultater.

Dessverre er det slik at mange småskalaprojekter lider under av at de er små i volum, har dårlig økonomi og en begrenset varighet. Erfaringer fra prosjekter som ikke har hatt forventet suksess er også viktige. En utfordring i formidling av læringseffekt fra en rekke

prosjekter er at for få blir skikkelig evaluert. Det mangler ofte beskrivelser over hva man fikk til og hva som ikke gikk så bra. Vi har derfor valgt å konsentrere oss om prosjekter og tiltak som er evaluerte.

To fra hvert land

Et utvalg av to prosjekter/tiltak fra hvert av de nordiske landene blir på ingen måte representativt verken for all kvaliteten eller mangfoldet. Referansegruppen vi har brukt har kvalitetssikret innhold og utvalg. De prosjektene som til slutt er valgt ut representerer et mangfold av design, metoder og antall unge som blir gitt et tilbud.

Hvordan oppdage ungdommen

Mange erfaringer viser at ungdom med behov for kontakt, trekker seg unna. Verdens helseorganisasjon har utviklet et metodisk verktøy kalt Hurtig Kartlegging og Handling, for raskt å få oversikt over problemområde, og utarbeide handlingsplan for så sette i gang med målrettede tiltak. Det finnes etter hvert flere slike verktøy som kan lette arbeidet med å finne ungdommer som sliter.

De enkelte prosjektene og tiltakene beskriver selv metodene som brukes. Fra Fryshuset i Stockholm lærer vi at det er viktig å treffe ungdom der de er. Prosjektet Unga In er lagt til Fryshuset. Det sikrer kontakt med en del ungdom som normalt ikke oppsøker arbeidsmarkeds- eller sosialmyndigheter. Terskelen for å oppsøke prosjektet Unga In er derfor lavere enn om det var lagt til store offentlige bygg.

Mange unge kunne fått en bedre oppfølging lenge før de faller ut av skolen. ARENAN i Västerås tar dette på alvor og samarbeider med grunnskolen. De møter unge med potensiale for å falle ut, allerede i 9. klasse.

En del prosjekter får formidlet ungdom fra skolen, fra politiet, fra sosialtjenesten og andre. I slike sammenhenger er det viktig at de offentlige aktørene kan samhandle, og at slik samhandling skjer raskt og fleksibelt. Voksne som fungerer som guider og veiledere for hvordan ungdom kan navigere i hjelpeapparatet har vist seg å være en suksess.

De unges stemme

I "beste praksis"-eksemplene understrekes betydningen av å lytte til de unges stemme. Ved siden av å ha et brennende engasjement for målgruppen, utvikles alternative løsninger sammen med ungdommene. Ved det norske Arbeidsinstituttet brukes de unges fremtidsdrømmer som grunnlag for å utvikle en karriereplan, og konkrete tiltak blir utformet av ungdommen selv. Dette skaper eierskap og ansvarliggjøring.

I det Islandske prosjektet "Aktiveringsbruen" avsluttes alle kurs med at samtlige kursdeltakere får ansvar for å lage sitt eget personlige mål og en plan for hvordan dette skal oppnås.

Tilbud til ungdom bør ikke være statiske i formen. De må kontinuerlig utvikles. Tiltak der ungdom selv blir brukt som kilde til utformingen av tilbudet, tar ungdommen på alvor, og viser respekt for de unges meninger, kreativitet og ansvarlighet.

Praksis og skole hånd i hånd

Undervisning i kombinasjon med praktisk arbeid er også noe som er felles for en god del ungdomsrettede prosjekter. Mange gir uttrykk for at de har hentet inspirasjon fra de danske "Produktionsskolene", der ungdom får prøve seg ut i forskjellig praktisk arbeid, samtidig som defår praksisnær undervisning.

Mange ser store gevinster i å utvikle tilbud der læring skjer via praktiske situasjoner. En annen effekt er at ungdom som ikke helt hva de vil bli, får anledning til å prøve seg ut på forskjellige områder. Drømmen om å bli webdesigner kan kanskje byttes ut med helse- og sosialrelaterte yrkesvalg etter at ungdommen har prøvd seg ut litt.

Finske SVEPS er et slikt tiltak basert på produksjonsskolemodellen. De tilbyr ungdom som er utenfor skole og arbeid å forbedre sine muligheter på arbeidsmarkedet, forhindre skoletrøtthet og forhindre at unge støtes ut og marginaliseres. Læring gjennom arbeidstrening med fokus på daglige rutiner, arbeidsdisiplin, selvtillit og tro på seg selv, sosial tilhørighet og struktur i hverdagen er effekter av hva man får til.

Velferdsteknologi

Nordens Velfärdscenter har viet spesiell interesse for moderne teknologi som en ressurs og supplement til arbeidet med inkludering av marginaliserte unge. En vesentlig årsak til frafall i skolen er uoppdagede lese- og skrivevansker, som igjen gir kunnskapsbrist og øker frafallet fra skolen.

Med all den kunnskap som eksisterer i dag er det et stort paradoks at så altfor mange ikke får nødvendig hjelp. Ny IT-teknologi og nye smarttelefoner kan gjøre hverdagen betydelig enklere for mange unge. Teknologien er ikke-stigmatiserende, smarttelefoner kan tas med overalt og tilgjengelig programvare er ikke spesielt dyr.

For unge med diagnosen ADHD vil en smarttelefon kunne bidra til bedre struktur i hverdagen ved aktivt å bruke kalenderfunksjoner som varsler om hendelser. GPS er blitt en standardfunksjon, og kan være viktig for personer som har problemer med å orientere seg. Telefoner med tidsplanlegging, påminnelser om alt fra medisintid til møter og andre avtaler, kan gjøre hverdagen enklere.

Vi har ikke "beste praksis" eksempler relatert til velferdsteknologi. Vi ønsker likevel å fremheve mulighetene til bruk av IKT for å bidra til økt leselyst og lærelyst, og fordi det ligger store muligheter for å gjøre folk mer selvhjulpne, bidra til å fullføre skolen og få en plass i arbeidslivet.

Nye prosjekter som innrettes for å inkludere unge bør ta i bruk denne typen ny teknologi, i tillegg til de øvrige tilbudene prosjektene kan by på.

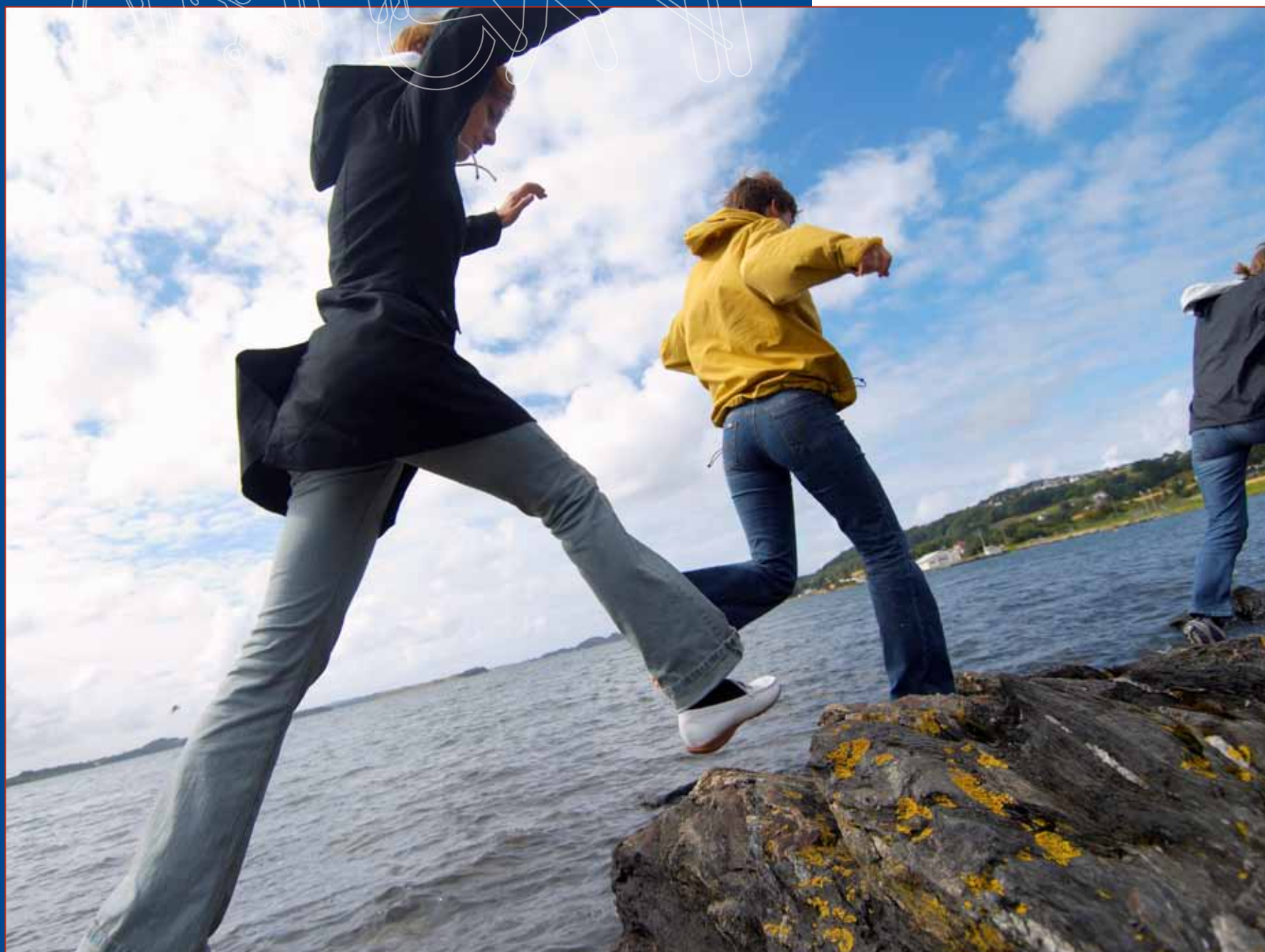
Mangfold

Vi har valgt to prosjekter fra hvert av de nordiske landene. Eksempelene vi har valgt har forskjellig utforming, men har likevel mange likheter. Dette mangfoldet kan brukes til å la seg inspirere, og for selv å finne den rette formen på nye prosjekter og tiltak.

Det er viktig å ta med seg all den læring man kan få fra de som har fått til sine prosjekter og tiltak. Ungdommene fortjener at vi gir de gode tilbud og tjenester fra første stund.

Norge

Tekst: Louise Hertzberg

Snabbt stöd för drop-outs

Det ska gå snabbt. Ingen ska smita från ansvar. Det är tanken i aktionsteamet som har bildats i Trondheim. Här samarbetar myndigheterna så att de som hoppar av skolan inte bara ska gå och dra.

Projektet Unge Utenfor är avslutat i Trondheim, men tack vare det man lärde under projektiden har ett nytt arbetssätt utvecklats. Den största förändringen är det stärkta

samarbetet mellan myndigheterna. I aktionsteamet i NAV Østbyen Trondheim jobbar personal ihop som kommer från kommunens socialtjänst för barn och unga (Barnevern), kommunala enheten Hälsa och välfärd, och NAV, som har hand om sjukskrivningar, arbetsförmedling och socialbidrag.

- Tidigare, när vi inte samarbetade, kunde det bli en diskussion om vem som hade ansvaret. Då kunde unga personer trilla emellan och inte få stöd från någon, säger Thomas Mjølhus Teamkoordinator på NAV Østbyen Trondheim.

Myndigheterna samarbetar

Nu meddelar gymnasieskolorna till teamet om någon har hoppat av eller skolkat mycket. Då diskuterar man vem i teamet som ska ta huvudansvar för att ge stöd till personen. Till att börja med erbjuds ofta en fem veckors kurs som syftar till att stärka den unga tjejen eller killen.

- Väldigt många av dem som vi har kontakt med saknar tro på sig själva. Den första uppgiften på kursen är faktiskt inte att se VAD de vill, utan att få dem att inse ATT de faktiskt vill någonting. De jobbar i grupp, så att de kan utmana varandra, säger Thomas Mjølhus.

Han är själv fascinerad av hur enkla drömmar många av ungdomarna har.

- De drömmer inte om att vara filmstjärnor, utan om en bil, en lägenhet, ja ett normalt liv.

Det är känt att de som hoppar av skolan ofta har svårt att uppnå

1	Fakta
2	Norge
3	Sverige
4	Danmark
5	Finland
6	Island
7	Kontakt-information

det som vi kallar ett normalt liv. Många fastnar i arbetslöshet och bidragsberoende.

- Visst är det så, att det här är en riskgrupp. Så det är även lönsamt ekonomiskt att vi satsar på den här gruppen, säger Thomas Mjølhus.

Ungdomarna bestämmer

I aktionsteamet anser man ofta att det bästa är om ungdomarna går tillbaka till skolan, så att de får slutbetyg. Men samtidigt är det viktigt att personen själv väljer sin väg, aktionsteamet ska inte bestämma.

- Många av dem har lång erfarenhet av att andra tar alla beslut åt dem. Men det är viktigt att de känner att det är deras eget liv.

Aktionsteamets roll är istället att stödja det som den unge vill göra.

Det kan vara olika typer av kurser, eller arbetspraktik.

- Många har inte ens haft ett sommarjobb. Vi kan stödja dem genom att följa med på praktik till dess att de känner sig trygga där.

Resultaten av aktionsteamets arbete är hittills gott. Thomas Mjølhus pekar på två viktiga framgångsfaktorer: attityden hos högsta ledningen och attityden hos medarbetarna i teamen.

- Högsta ledningen på alla inblandande myndigheter är överens om att det här arbetet ska prioriteras. De som jobbar i teamen brinner för jobbet. De är beredd att jobba utanför kontorstid, som att ta ett telefonsamtal på kvällen eller ställa upp och skjuta till och från en praktikplats.

Foto: Karin Beate Nøsterud /norden.org

Unge utenfor

Målgruppe: Satsingen er spesielt rettet mot risikoutsatte unge i alderen 15-25 år (med særlig fokus på gruppen 16-19) som ikke befinner seg i opplæring eller arbeid, og som i liten grad klarer å nyttiggjøre seg av universelle tilbud og ordninger.

Hvorfor prosjektet ble startet opp:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) iverksatte høsten 2007 en egen satsing kalt *Unge utenfor* med sikte på å motvirke marginalisering og utestenging fra utdanning og arbeidsliv.

Formålet med satsingen har vært å utvikle samarbeidsformer og tiltaksmodeller som kan gi grunnlag for, og fremme etablering av, et tydeligere og mer koordinert tiltaksapparat for ungdommene i målgruppen.

Målsetting: Det ble i utviklingsarbeidet lagt spesiell vekt på:

- etablering av varige og forpliktende samarbeidsstrukturer mellom aktører og instanser som er viktige i arbeidet med målgruppen.
- mobilisering, utvikling og implementering av arbeidsformer og tiltak som gir ungdom i målgruppen tilpasset og tilrettelagt hjelp.
- Det ble stil et tydelig krav om at ungdom i løpet av prosjektperioden opplevde å få reell og nyttig hjelp.

Hva gjør dere i prosjektet
Som ledd i *Unge utenfor* ble det i 2007 satt i gang et eget utviklingsarbeid i Oslobydelene Bjerke, Gamle Oslo og Søndre Nordstrand

og kommunene Kristiansand, Sarpsborg, Skien, Tromsø og Trondheim. Disse 8 kommunene/bydelene har mottatt stimuleringsmidler for å utvikle tilbud rettet mot målgruppen. Utviklingsarbeidet ble avsluttet i 2010.

Metodik:

1. Metoder for tverrfaglig/ tverretattlig samarbeid

Tilbakemeldinger fra deltakerkommunene viser at det er mange aktører, fordelt på det kommunale, fylkeskommunale og statlige nivået, som på ulike måter har oppgaver knyttet til ungdom som står i fare for å havne utenfor opplæring og arbeidsliv.

Tverrfaglig samarbeid har derfor vært et sentralt fokusområde i utviklingsarbeidet. Et avgjørende spørsmål har vært knyttet til hvordan kommunale, fylkeskommunale og statlige instanser sammen kan sørge for at ulike virkemidler og tilbud koordineres og samordnes overfor ungdom som står i fare for å havne utenfor opplæring og arbeid.

Ulike samarbeidsfora og tverrfaglige team har blitt etablert i alle deltakerkommunene. Medlemmene av de tverrfaglige teamene har hatt ansvar for å koordinere, iverksette og utvikle adekvate tilbud. Flere kommuner melder i tillegg om gode erfaringer med bruk av egne koordinatore i arbeidet med enkeltungdom. Koordinatorene deltar i de tverrfaglige teamene, men sørger samtidig for at ungdommene får informasjon om relevante ordninger og rettigheter og hjelp til å etablere i kontakt med de tjenester den enkelte har behov for. I fleste tilfeller omfatter også koordinatrollen hjelp til å etablere kontakt

med potensielle arbeidsgivere. Koordinatorene har også flere steder en oppfølgerrolle i forhold til sosiale og mer hverdagslige utfordringer.

2. Metoder for å komme i kontakt med, og følge opp, ungdom som sliter

Kommunene i utviklingsarbeidet har arbeidet aktivt med å mobilisere, utvikle, og implementere arbeidsformer og tiltak for å gi ungdom i målgruppen tilpasset og tilrettelagt hjelp.

Deltakerkommunene har for det første utviklet strategier for å komme i kontakt med ungdom i målgruppen; blant annet gjennom aktivt oppsøkende arbeid og gjennom etablering av lavterskeltilbud og møteplasser der ungdom lett kan ta kontakt selv.

Utviklingsarbeidet har videre resultert i utvikling, av og økt bruk av, ulike arbeidsrettede tiltak for ungdom. Graden av tilrettelegging har variert etter ungdommenes behov; fra bistand til å komme i kontakt med ordinære arbeidsgivere til utvikling av egne kvalifiseringstiltak der opplæring og arbeidstrening er særskilt tilrettelagt.

Evaluerings/resultat:

Rapporteringen viser at 815 ungdom har fått oppfølging gjennom tiltak som er utviklet eller styrket som ledd i utviklingsarbeidet. Det er stor variasjon mellom kommunene når det gjelder omfanget av ungdom. Variasjonene skyldes i stor grad variasjoner i valg av målgruppe; fra ungdom som fortsatt går på skole, men ønsker arbeidserfaring, til ungdom med store sammensatte vansker og behov og som trenger omfattende oppfølging.

Rapporteringen viser en klar overvekt av gutter blant ungdommene som har mottatt hjelp. 65

prosent av deltakerne har vært gutter. 35 prosent har vært jenter. Disse tallene kan forklares med at gutter er overrepresentert når det gjelder avbrudd fra videregående opplæring. Det betyr at det i aldersgruppen under 20 år vil være flere gutter enn jenter som står utenfor skole og arbeid, og dette har vært hovedmålgruppen i de fleste kommunene.

Hva man har lært av prosjektet

Grenseoverskridende arbeid mellom myndigheter tillegges stor vekt. Noe av grunnen til det er at prosjektet har koordinatører med et stort nettverk, med både offentlige og ikke-offentlige aktører. Rapporteringen kan imidlertid tyde på at denne strategien er sårbar når den ikke er forankret i samarbeidsstrukturer på systemnivå. Det kan oppleves som problematisk å få enkelte aktører på banen i arbeid med enkeltsaker, og i enkelte tilfeller kreves det omstendelige prosedyrer for å få mobilisert nødvendige tiltak.

Når det kommer til muligheten av å få kontakt med de unge, viser de samlede erfaringene fra dette prosjektet, og en utredning fra norske BLD, at følgende ting er viktige å satse på:

- Motivasjonsarbeid overfor ungdom som unndrar seg hjelp. Ungdom må oppleve å bli møtt med troen på endring. Et uttrykk for dette er utholdenhet og vilje til ikke å gi opp selv om ungdommene er unnvikende til kontakt.
- Oppsøkende arbeid basert på personlig kontakt, tilgjengelighet på de arenaer der ungdommene er og tid til å etablere tillitsfulle relasjoner mellom oppsøker og ungdom.
- Kontinuitet og helhet i innsats som iverksettes; det vil si sammenheng mellom 1) oppsøking, 2) oppfølging og 3) tiltak. Det er liten hjelp i å etablere kontakt med ungdom som sliter dersom ungdommene opplever å bli avvist av hjelpeapparatet i neste omgang.
- Tilgang på koordinatører som kan arbeide utenfor tradisjonelle institusjonelle rammer.
- Medvirkning som et avgjørende prinsipp for å lykkes i å motivere ungdom i denne gruppen til å motta hjelp og som forutsetning for å kunne utvikle adekvate tiltak.

Mer informasjon:

En samlet oversikt over publikasjoner som er gitt ut som ledd i satsingen *Unge utenfor* finner her: http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/barn_og_ungdom/ungdom-og-kvalifisering.html?id=634714

”Varför blev det så bra?”

På Arbeidsinstituet i Buskerud (AIB) arbetar man ständigt med att hitta sådant som fungerar, och analysera varför det gör det. Arbetssättet är detsamma inne i organisationen och mot ungdomarna. Det är drömmarna och framtiden som är intressant, inte tidigare misslyckanden.

Arbeidsinstituet i Buskerud vänder sig till ungdomar som är skoltrötta och inte vet vilken utbildning de ska välja. En del av dem har haft en svår uppväxt och har även haft misslyckanden i skolan bakom sig. Men det är inte bara ungdomarna som har en svår historia. År 2003 slogs fyra olika institutioner samman till Arbeidsinstituet i Buskerud. Ingebjorg Mæland som hade varit ansvarig för institutionen i Drammen blev högsta chef för alltihop. Även om engagemanget för ungdomarna var stort så fanns en trötthet i organisationen. Av de

30 år som Arbeidsinstituet hade existerat så hade det varit nedläggningshotat i 25 år.

Alla har något bra

Hon kände behovet av kontinuerligt utvecklingsarbete. Ett arbete som skulle bygga på kompetens och humanistisk pedagogik och bidra till AIB blev en lärande organisation. Ingebjorg Mæland tog kontakt med sociologen Bjørn Hauger hos utvecklingsentreprenören Sareptas. Han föreslog att AIB skulle arbeta med något som kallas Appreciative Inquiry (AI). Det bygger på antagandet att alla organisationer har någonting som fungerar bra. Det är det som man ska ha som utgångspunkt för att få till positiva förändringar.

Till en början presenterades metoden för en mindre kärngrupp. Kring påsken 2005 fick all personal pröva att arbeta med metoden, även de som inte arbetar direkt med ungdomarna, som städpersonal och ekonomiavdelningen.

- Det blev väldigt lyckat. Det visade sig att det fanns så mycket kunskap, humor, kreativitet och energi bland personalen.

Två och två intervjuade man varandra om något arbete med ungdomar som gått riktigt bra, sedan gick man ihop i grupper om sex personer för att hitta genomgående drag i det positiva som kommit fram, en träning i att hitta

framgångsfaktorer. Konferensen var lyckad, alla tyckte att man skulle fortsätta jobba på det här sättet.

- När man ska göra en sån här förändring så måste det vara förankrat. Jag ville verkligen veta om personalen trodde på det. Nu kunde vi fortsätta framåt.

Svårt tänka nytt

Trots enighet började missnöjet gro efter några månader. Det var inte så lätt att följa i verkligheten.

- Som när det blev bråk med en ungdom eller en grupp. Då var en

vanliga lösningen att fråga: Varför gör ni så här? Och sedan säga att så här får ni inte bete er. Nu skulle man istället leta efter tidpunkter då allt hade fungerat bra och analysera vad som fungerade och arbeta utifrån det. Vi skulle tala om hur vi ville ha det, istället för att tala om hur vi inte ville ha det. Det var inte lätt att tänka om. Det kom kommentarer som att det här är naivt, och att det bara är larv.

Men Ingebjorg ville inte ge upp

så lätt. Hon åkte iväg till Danmark med institutets ledningsgrupp och så provade man åter arbetssättet i ledningsgruppen.

-Det fungerade för oss, så då kände vi att vi ska hålla fast vid arbetssättet och fortsätta utveckla det.

Det beslutades att kärngruppen, som består av ledarna och några från varje AIB avdelningen, skulle få samma erfarenhet. Sedan dess har alla medarbetare träffats två till tre gånger i halvåret och arbetat vidare med det styrkebase-rade tankesättet. Tillsammans har sökt efter framgångsfaktorer, byggt upp drömbilder utifrån dessa faktorer och gjort upp så kallade vägmärken för hur drömmen ska realiseras. Kartan är viktig för det är här varje medarbetare bestämmer hur den ska bidra till att organisationens mål nås.

Ett nästa steg blev också att använda metoden i arbetet direkt med ungdomarna, framför allt i kommunikationen.

I de enskilda mötena med killarna och tjejerna skulle man ställa frågor för att få veta när saker fungerade. Ingebjorg berättar om killen som ofta skolkade, men som istället fick frågor om vad det var som gjorde att han vissa dagar kom.

- Han sa sånt som att det var ljust den dagen, och till slut förstod vi att han faktiskt inte hade någon väckarklocka!

Ungdomarnas drömmar

Precis som att man har satt upp mål för hela organisationen så har man också arbetat med ungdomarnas drömmar och mål. Vad de gör om fem år, vad drömmer de om. Sedan ritar man en karta för att se hur målen ska nås. Den viktigaste

frågan då är: Vad är det viktigaste första steget som du måste ta för att realisera ditt mål? Det sätt som frågorna ställs på är avgörande för att involvera ungdomarna själva i deras liv och framtid.

- De här ungdomarna är så vana att få frågor om alla problem, de kan exempelvis ha missbrukande föräldrar eller föräldrar som mår psykiskt dåligt. Men vi försöker att inte fastna i samtal om det utan istället fråga dem hur de ska göra för att få ett bra liv. Det handlar om att bygga ett konstruktivt tankesätt i stället för inlärd hjälplöshet.

Det blir väldigt konkret som var man bor om fem år, vem som betalar kontraktet för lägenheten och hur man har inrett där.

- För många ungdomar är det här ett helt nytt sätt att tänka. De är inte vana vid att någon frågar vad de vill.

Genom att börja med drömmarna så kan man också diskutera hur de ska ta sig dit. Hur de ska tjäna pengar, vad de vill jobba med, och så vidare.

På Arbeidsinstituttet är några ungdomsrepresentanter numera också med i organisationens utvecklingsarbete.

- För de unga är det mycket lättare att ändra sitt tankesätt. De

är inte lika fast i gamla vanor, som vi äldre kan vara, konstaterar Ingebjørg.

Metodens olika faser

1. Definitionsfasen
Ledning och anställda enas om målet med utvecklingsarbete, och hur man ska arbeta.
2. Undersökningsfasen
Alla i organisationen, plus brukare och samarbetspartner är med och undersöker organisationens positiva sidor. För att nå dit kan man använda olika metoder, som intervjuer, storytelling, fokusgruppsamtal etc
3. Drömfasen
Deltagarna sätter upp visioner för vad som kommer att hända i organisationen om man använder sig av framgångsfaktorerna hela tiden. Vilka resultat kan man uppnå?
4. Designfasen
Deltagarna involveras i att se vilka förändringar som behövs i organisationen för att realisera drömmen.
5. Realiseringsfasen
Ett ständigt arbete med att kontinuerligt utveckla organisationen på de områden där man har sett att man har störst potential.

Arbeidsinstituttet Buskerud

Målgruppe: Ungdom som er valgusikker, skolelei, ikke ønsker å søke seg til eller finner seg til rette i videregående opplæring. Flere av ungdommene har opplevd store utfordringer i livet og kan ha til dels store sosiale og eller psykisk relaterte problemer. Aldersgruppe 16-24år

Ungdommene kan bruke AIB på to måter og denne ordningen finnes bare i Buskerud:

1) **Kursdeltakerstatus: Ungdommene ikke bruker av retten til vgo, videregående opplæring.** Dette betraktes først og fremst som et avklarings/modningsår med vekt på å forberede og styrke ungdommene slik at de er bedre rustet til å gjennomføre vgo eller gå ut i arbeid..

2) **Elevstatus:** Ungdommene kan være elev ved en av de videregående skolene, men med hele eller deler av opplæringen lagt til AIB. Da har skolen hovedansvaret for opplæringen og det utarbeides IOP. Skolen samarbeider tett med AIB og kvalitetssikrer opplæringen.

Målsetting: Avklaring og motivering i forhold til utdanning og arbeid. Bidra til økt tro på seg selv og egne krefter. Få et tydelig bilde av egne mål for livet, lage en plan med delmål for å realisere dette og bli klar over egne signaturstyrker som kan bidra til at målene nås.

Hva dere gjør i prosjektet:

AIB vektlegger å styrke de grunnleggende ferdighetene. Flere går opp til privatist eksamen og forbedrer karakterer.

AIB har praktisk opplæring i egne verksteder, gjerne kombinert med

utplassering i bedrift og eller hospitering i skole. Opplæringen planlegges og dokumenteres i forhold til de nasjonale læreplanene for vgo. Fagområdene som dekkes er knyttet til vgos utdanningsprogram: trearbeid, mekanisk, formgivning, medie, salg-service, helse- sosialfag, restaurant-og matfag. Noen ungdommer må trenes og trygges svært mye før det er aktuelt med praksisplass i bedrift. Dette ivaretar også bedriftenes interesse, slik at vi ikke bruker deres velvillighet opp. I tillegg får ungdommene trene på fag og ferdigheter som de har bruk for i vgo. Innsøking til vgs blir vektlagt og gjøres i samarbeid med ungdom, skole, foresatte, pedagogisk psykologisk tjeneste og oppfølgingstjenesten (PPOT). Overgang til arbeid gjøres ofte i samarbeid med NAV. De fleste bruker tid på **avklaring, stabilisering og prøver ut fagfelt de kan være interessert i.** Samarbeidet med næringslivet og bruk av praksisplasser er viktig i dette arbeidet fordi det ofte øker motivasjonen til vgo og arbeid.

AIB har i følgende tilleggsaktiviteter: trial, bilcross, skate, bmx, musikk, friluftsturer osv. Bedriftsbesøk er innlagt i opplæringsåret, utdanningsmesser.

AIB har kontinuerlig inntak

hele skoleåret. Ungdommene skal kunne få plass i løpet av to dager for hindre lange perioder med lediggang.

Hovedkontaktene i AIB følger ungdommene opp i den sårbare overgangsfasen mellom AIB og videregående opplæring, enten det

er inn i skole eller ut i bedrift. Alt dette handler om å sikre en helt nødvendig kontinuitet slik at ungdommene ikke faller ut av systemene våre. Aldersgruppa 16-20 år er spesiell i så henseende.

AIB har tett kontakt med foresatte og koordinerer opplæringen med tiltak fra andre hjelpeinstanser. Det er mulig med "av- og påstigning", tenkepauser og tilbake igjen. For mange av ungdommene er det nødvendig å se at voksne ikke gir opp, men henger på. AIB legger ikke opp til at noen skal straffe seg ut av opplæringen. Overføring til bedre alternativer er vi delaktige i (behandlingstiltak, andre attføringsbedrifter osv) Kontinuitet i relasjonen er utrolig viktig fordi mange ungdommer har opplevd alvorlige tillitsbrudd fra voksne.

Metodik:

Alle ansatte blir kontinuerlig skolert i en styrkebasert tilnærming innen aksjonslæringsgenren som heter Appreciative Inquiry (AI). Ungdom-

mene får også opplæring i selve metoden. Metoden er forskningsbasert og bidrar til at både ungdommenes og medarbeidernes iboende potensial utløses, signaturstyrker avdekkes og kan benyttes i opplæringen og sosialiseringen. Det viktige er å bygge oppunder konstruktiv tenkesett, ikke lært hjelpeløshet (Seligmann m. fl. knyttes til teorien). Dette utviklingsarbeidet har resultert i metodeboken "Anerkjennende elevsamtaler" metoder for reell elevinvolvering i arbeidet med karriereplanlegging og forebygging av frafall i opplæringen (Hauger og Mæland 2008). Boken blir oversatt til dansk i disse dager, og vil bli utgitt på engelsk i løpet av høsten 2011. Ny bok er under planlegging denne våren og vil handle om helhetlig klasseledelse.

Budget: I 29 år har NAV, Buskerud fylkeskommune (BFK) og vertskommunene finansiert tilbudet sammen. Fra 2009 trakk NAV seg ut pga anbudsregler knyttet til EU. BFK har hovedfinansieringen og for 2011 koster det 24 mill.kr. I dette bidrar Kunnskapsdepartementet med 2,5 mill.kr knyttet til et prosjekt for å spre AIBs tenkesett og metoder til de videregående skolene for å bidra til økt gjennomføring. Prosjektet skal gå gjennom tre år og heter "Mer om hvordan." Det består av tre piloter som beskrives nærmere under neste spørsmål.

Hvorfor prosjektet ble startet opp:

I 1980 ble AIB etablert som et tiltak for å avhjelpe stor ungdomsarbeidsledighet. Siden 1994 har AIBs hovedoppgave vært å forberede, rekruttere og beholde ungdom i videregående opplæring(vgo) eller arbeid. Det er et av PPOTs viktigste frafallsforebyggende tiltak.

- En av skolans elever tittar på vägkartan, för hur hon ska nå sina mål.

Foto: Johannes Jansson /norden.org

Sverige

Tekst: Louise Hertzberg. Foto: Anders Forngren

Passion för fotboll och frisyrrer

Alla goda ting är tre, enligt ordspråket. Det stämmer för Christian Kachoa. Efter att ha hoppat av två gymnasieutbildningar fick han hjälp av Arenan och tar nu examen som frisör. Den egna passionen för yrket och flexibel och engagerad personal på Arenan; det är Christians förklaring till att det är slut på misslyckandena.

Christian Kachoa stämmer inte med fördomarna om en drop-out. Han har aldrig varit en kille som låter dagarna planlöst passera. Sex dagar i veckan är det fotbollsträning. Sedan barnsben har han spelat i Syrianska i Västerås, och 2010 fick han kontrakt med A-laget som spelar i division 1. Han är anfallsspelare, och i tidningsartiklar beröms han för sitt slit för att göra mål. Men engagemanget på fotbollsplanen har inte smittat av sig till skolarbetet.

Flera pluggförsök

- Ärligt talat har jag aldrig gillat att läsa, säger Christian Kachoa.

Han har ändå gjort flera försök att skaffa sig en gymnasieutbildning. Först började han på Hotell- och restaurangutbildningen, men hoppade av efter åtta månader. Sedan väntade han till skolåret var slut, och började på idrottsprogrammet på Wenströmska gymnasiet. Det gick inte bättre det. Wenströmska har mottot Möjligheternas skola och när Christian Kachoa tänkte hoppa av så försökte skolan hitta alternativ.

« - I fotbollen har Christian alltid satsat stenhårt, men i skolan hade han svårt att finna sig tillrätta.

1	Fakta
2	Norge
3	Sverige
4	Danmark
5	Finland
6	Island
7	Kontakt-information

- De visade mig alla utbildningar som fanns på skolan, men ingen-ting passade mig.

Istället fick han kontakt med Arenan via en tjejkompis. Där berättade han om sin passion för frisöryrket.

- Jag har alltid kollat hur folk ser ut i håret när de har klippt sig, och när jag har varit på en salong har jag tänkt "shit vad grymt att jobba här".

Gymnasiets frisörutbildning var inte något alternativ, betygen räckte inte till. Men personalen på Arenan hittade ett annat alternativ. I mars 2010 fick han börja prakti-

sera på en salong. Det gick så bra att han så småningom fick som-marjobb och att han efter somma-ren fick utbildning som lärling på salongen.

Nu är utbildningen snart klar. Christian ska få diplom och har redan fått två erbjudanden om arbete. När vi talas vid har han just fått veta att han också kom-mer att få avgångsbetyg för gymnasiet. Där bakas det som han tidigare läst ihop med utbildningen som han fått via frisörsalongen.

- Göran, min kontaktperson på Arenan, har tagit reda på vilka möjligheter som finns.

Flexibla lösningar

Christian menar att det är typiskt för Arenan, att de bryr sig så mycket om honom, och gör allt för att hitta lösningar.

- Det blir en helt annan sak än på skolan. Som på Wenströmska, där fanns det tusen elever. Då betyder det inte så mycket om en person hoppar av. På Arenan är det mycket mindre, och man vet att de verkligen försöker hjälpa en – på en gång.

Samtidigt betonar Christian att han själv också har fått visa att han verkligen anstränger sig.

- Man kan säga att Arenan satte mig på prov. När jag visade att jag verkligen brann för det här så betalade de för min utbildning på salongen.

Nu läser Christian till och med skolböcker. Just idag är det kemi.

- Just nu lär jag mig om vad som kan hända om man färgar håret och personen har hudpro-blem. Det blir annorlunda att läsa när det är något som intresserar mig, säger Christian.

- När Christian fick börja praktisera på en frisersalong blev han motiverad att plugga också.

Foto: Anders Forngren

Arenan i Västerås

Målgrupp: Ungdomar som faller inom ramen för det kommunala informationsansvaret. Elever i grundskola och på introduktions-program som eventuellt behöver ett alternativ till ett nationellt program. Nyanlända ungdomar mellan 16-20 år från andra länder eller från andra kommuner som behöver studera på ett introduk-tionsprogram.

Projekttid: Startade 2008 har permanentats

Varför verksamheten startades:

Västerås kommun beslutade att starta Arenan för att leva upp till sitt ansvar för unga som riskerar att hamna i utanförskap. En undersökning i Västerås i maj 2008 visade att det fanns behov av utveckling av Individuella program-met (för de som inte har kommer in på vanliga gymnasieprogram), av antagningsfasen för elever som var obehöriga eller hade lågt meritvärde (betygsgenomsnitt). Undersökningen visade också att man behövde utveckla praktikplat-serna samt alternativ utanför skolans ram. Kommunen är i lag skyldig att erbjuda gymnasieplats för alla under 20 år, och för dem som inte går gymnasiet ska man erbjuda individuella lösningar som ökar chanserna att få arbete.

Målsättning: Arenan arbetar just nu aktivt med sex mål, bland det viktigaste är att kartlägga alla unga mellan 16 och 20 år som inte går i gymnasiet och coacha dem

som så önskar. Arenan ska också se till att alla som vill studera kan göra det, med god kvalitet och att introduktionsprogrammen för dem med låga meritvärden håller en hög kvalitet.

Vad ni gör i verksamheten?

Arenan arbetar med att på olika sätt nå sina mål. En viktig del är att vara ungdomens röst. I det ingår bland annat kartläggning och att på olika sätt stödja ungdomar. Det handlar exempelvis om heltids-praktik och/eller arbetsplatsförlagt lärande för ungdomar som inte tillhör ett nationellt gymnasiepro-

Foto: Veronika Franková

gram. Tillsammans med ungdomarna själv utvecklar Arenan också alternativa lösningar som leder till ökad anställningsbarhet. Arenan jobbar också med att stärka kvalitén på introduktionsprogrammet, bland annat genom kvalitetsuppföljning och motivationssamtal för ungdomar som via Arenan har gått in på programmet. För att bidra till att långsiktigt förbättra programmen arbetar Arenan också med bland annat föreläsningar och samordning av erfarenhetsträffar.

Metodik: All personal behöver ha ett brinnande intresse för målgruppen och tilltro till ungdomar. Personalen är certifierad i evidensbaserade metoder som MI (Motiverande intervju), NLP, DISA och Komet. Interaktionen med ungdomen ska vara avslappnad, positiv och Arenan ska i den mån det går möta ungdomen på den nivå där den befinner sig. Mötet med ungdomen ska också vara salutogent. Arenan fokuserar på nuet och framtiden, det som faktiskt går att påverka. Just lyhördhet inför ungdomens känsla är vitalt i Arenans arbete. Ungdomen ska inte välja en väg som vuxenvärlden förutbestämt är den rätta, utan man ska också lyssna på sin inre känsla inför sina vägval.

Samarbetspartners: Lokal nivå: grund- och gymnasieskolor, studie- och yrkesvägledare, socialtjänsten, fritidsgårdar, privata företag, familjecentrum, försäkringskassan samt andra ungdomsprojekt/verksamheter såsom exempelvis IDA-projektet, ungdomsförebyggarna, fältassistenter, IRIS, Nuevo, Villan, Tjej- och Killcentrum, nätverkscentrum samt verksamheter inom AMA.

Nationell nivå: Det nationella nätverket navigatorcentrum, andra kommuner samt ungdomsstyrelsen.

Internationell nivå: Eurodesk.

Resurser: Arenan har en fast budget som ligger på 3250000 kr/år och en rörlig budget som styrs av antalet inskrivna ungdomar på Arenan. För varje inskriven Arenan-ungdom får vi 80000 kr/år.

Resultat: Arenan utvärderar fortlöpande verksamheten. Statistik för 2009/2010 visar att man har nått 97,5 % av ungdomarna mellan 16 och 20 år som inte går i gymnasiet. Alla ungdomar i Arenans målgrupp har erbjudit möjlighet till gymnasium eller alternativt upplägg. 118 elever med låga meritvärden (betygsgenomsnitt) har tillsammans med Arenan gått igenom sin studiesituation och mål, och har bland annat tack vare detta kunnat undvika att gå Individuella Program utan blivit behöriga för vanliga gymnasieprogram. Arenan har utvecklat samarbetet med aktörerna för individuella programmet och har på sätt möjlighet att medverka till bättre kvalitet på individuella programmen. Andelen unga som själva tar kontakt med Arenan har ökat från 19 till 29 procent, vilket visar att allt fler känner till verksamheten och har positiva förväntningar på Arenan. Arenan har uppfyllt målet att arbeta sektörsövergripande.

Lärdomar från projektet: Förhållningssättet är vårt absolut viktigaste verktyg. Ungdomarnas behov styr, personalen på Arenan tror sig inte veta deras bästa. Därför måste man arbeta flexibelt och lyhört. Processer får ta tid. Gentemot andra verksamheter måste Arenan hela tiden markera att det är ungdomarnas behov som styr, Arenan agerar inte på uppdrag av andra verksamheter. Detta gör också att Arenan prioriterar

marknadsföring som riktar sig mot målgruppen, och avstår från att synas i en del andra sammanhang.

Miljö/geografiskt läge är viktigt. Det är lätt att komma till Arenan, och det ska kännas neutralt att komma dit, och man ska lämna Arenan med en positiv känsla för framtiden. Det är viktigt hur man är organiserad. Arenan har politiskt beslut på att det är en permanent verksamhet. Man har mandat för att verka i andra verksamheter, som grundskola och gymnasieskola. Arenan har välutbildad personal, samtliga har akademisk bakgrund, de anställda har stort handlingsutrymme, vilket frigör kreativitet.

Mer information om verksamheten:

www.arenanvastaras.se

Foto: Magnus Fröderberg /norden.org

- På Arenan är man noga med att det är ungdomarna som bestämmer. De vuxna måste vara lyhörda för ungdomens känsla.

Fryshuset – dit vill unga komma

Fryshuset och Arbetsförmedlingen samverkar i projektet Unga In. Många av de unga vill absolut inte gå till en myndighet som Arbetsförmedlingen, men att ta sig till Fryshuset är någonting helt annat.

I Stockholm finns knappast någon som inte känner till Fryshuset. Namnet kommer av att alltihop startade i en lokal som varit fryslager för kött. Ska man gå efter verksamhetens innehåll är namnet totalt missvisande. Fryshuset strävar efter ständig utveckling, inget kan bara ligga och lagras. Och här råder ingen kyla, utan huset sjuder av värme och passion. Eller som saken uttrycks på hemsidan:

Vi samlar på ungdomar, på deras glädje, sorg, tankar, idéer och upplevelser. Deras intressen, drömmar, passioner och hopp är också våra.

På Fryshuset pågår ständigt någonting. Här finns grundskola och gymnasium där man bland annat kan välja skateboard eller dans som specialintresse. Här finns konsertarenor, baskethallar och musikstudior, med mera. Mitt i allt det roliga och glädjefylla satsar Fryshuset också att stödja personer i svåra situationer via sociala projekt, där Unga in kan sägas ingå även om det är ett projekt som Arbetsförmedlingen äger.

Ellen Landberg, ansvarig för Fryshusets arbetsmarknadsprojekt, förklarar att allt som sker i huset ska bygga på samma värdegrund. - Jag har aldrig tidigare jobbat någonstans där värdegrunden är så levande och praktiskt användbar.

Användbar värdegrund

Hon hämtar ett lite skrynkligt papper med röd text:

FRYSHUSETS VÄRDEGRUND.

Här står bland annat:

Fryshuset lyssnar på vad som händer i samhället och agerar direkt.

- Det var så det gick till när projektet Unga in kom till, förklarar Ellen Landberg.

På Fryshuset fanns en erfarenhet av att möta unga som stod långt från arbetsmarknaden och inte heller gick i skolan, Exempelvis mötte värdarna från Lugna Gatan gång på gång samma personer som hängde i tunnelbana eller vid pendeltåg. I projektet Fryshuset på nätet stötte man på personer i liknande sits, fast de här i stället syntes i sociala forum.

När Fryshusets dåvarande VD Anders Carlberg träffade generaldirektören för Arbetsförmedlingen Angeles Bermudez Svankvist på Almedalsveckan i Visby försommaren 2008 tog han upp Fryshusets iakttagelser.

- Tack vare den position som Fryshuset har så fick han väldigt god respons.

Ett drygt halvår efter mötet startades förarbetena för projektet och hösten 2009 var verksamheten igång.

Hela tiden har det varit självklart att Fryshuset skulle ta emot ungdomarna.

- Många av dem som kommer hit har dåliga erfarenheter av myndigheter. De vill inte gå till Arbetsförmedlingen, men har ingenting emot att komma hit. I arbetet med ungdomarna kan personalen på Fryshuset också luta sig mot värdegrunden. Där står

det: **"Uppmuntran, förtroende, ansvar och kunskap bygger på självkänsla och lyfter fram människors inneboende kraft"**

De flesta som kommer till Unga In har inte några formella meriter, de har svaga nätverk och ingen arbetslivserfarenhet.

- Men alla människor har styrkor. Det gäller att lyfta fram det, säger Ellen Landberg.

Respektfulla möten

Unga In är ett metodutvecklingsprojekt. Det handlar om att hitta sätt att jobba med unga som står långt ifrån skola och arbete.

Projektet har fallit så väl ut att en nationell ansökan är inlämnad till Europeiska Socialfonden, med målet att testa projektets metoder på flera ställen i Sverige. Andan i projektet bevaras, men delar av arbetssättet har ändrats.

- Från början var tanken att ha mycket gruppaktiviteter men det har visat sig att individuella möten fungerar bättre.

Kontakterna med arbetsgivare har också ändrats. Från början försökte man nå många. Nu satsar man på mycket kontakt med några få istället.

- Det finns arbetsgivare som vill ta

3 Sverige

- Fryshuset har massor av olika verksamheter, men allt ska präglas av värdegrunden, förklarar Ellen Landberg.

emot ungdomarna, men de är osäkra på hur de ska göra. De behöver stöd.

Ellen Landberg konstaterar att behoven är sig ganska lika vare sig man är ung och arbetslös eller arbetsgivare.

- Ett ärligt och respektfullt möte. Det behöver alla.

Även detta står i värdegrunden:

"Vi tror på respektfulla möten människor emellan där lusten att delta och gemensamma intressen överbryggar alla motsättningar, minskar olikheter och ökar förståelse"

Vackra ord, som kan låta som klyschor, men på Fryshuset har man också skrivit in hur det ska gå till.

Det handlar om att vara nyfiken och försöka förstå, att skapa möten mellan människor som sällan träffas och att skapa möjlighet för unga att hitta sammanhang och sin passion.

Ibland lyckas det över förväntan.

Ellen Landberg berättar om tjejen som inte hade varit i skolan på flera år när hon kom till Fryshuset.

- När sånt händer är det så att man ryser, för att det är så fantastiskt, säger Ellen Landberg.

Inte glömma tjejerna

Ellen Landberg har själv ett särskilt ansvar för att arbetet på Unga ska genomsyras av en jämställd syn på könen: jämställdhetsintegrering.

- Trots att det finns lika många unga tjejer som killar som står långt ifrån arbetsmarknaden så är det vanligt att arbetsmarknadsprojekt för den här målgruppen mest når killar.

På Unga in har man god balans mellan könen. Men det gäller att också vara uppmärksam på vad som händer i projektet.

- Varför var det exempelvis fler killar som fick jobb med snöskottning i vintras. Var det för att vi anvisade fler sådana jobb åt killarna? Det är sådant som vi måste reflektera över, så att saker inte bara händer.

Det säger Ellen Landberg innan vi går ut i sommarsolen för fotoografering och för tillfället glömmet både snöskottning och vad som styr vem som håller i snöskovel.

Unga in – ungdomars väg in på arbetsmarknaden

Målgruppen: Personer mellan 16-24 år i Stockholms län som inte studerar, arbetar, är inskrivna på arbetsförmedlingen eller har försörjningsstöd och planering med kommunen. Målgruppen har ofta en komplex problembild och mycket få av deltagarna i projektet har en avslutad gymnasieutbildning. En anledning till avhopp kan vara för lite stöd då många har eller misstänks ha inlärningssvårigheter, socialmedicinsk och/eller psykisk funktionsnedsättning.

Projektperiod: Verksamheten öppnade på Fryshuset i Stockholm i november 2009 och pågår till mars 2012. Arbetsförmedlingen är projektägare i samverkan med Stockholms stad, Fryshuset och stiftelsen Friends som jobbar med att förebygga mobbning.

Varför projektet startades:

Unga in startade på initiativ av Anders Carlberg, dåvarande VD på Fryshuset, och Arbetsförmedlingens generaldirektör, Angeles Bermudez Svanqvist. De såg vikten och behovet av att gemensamt ta ett större ansvar för målgruppen unga i utanförskap

"Att man verkligen ser till individen. Fokus på att man ska komma rätt före att bara få ett jobb. Man får den tid och de resurser man behöver." 17 år

Målsättning: Att i samverkan utveckla ett konjunkturoberoende arbetssätt riktat till ungdomar som står utanför arbetsmarknaden och

som inte är i utbildning. Detta görs främst genom att öka ungdomars närvaro på arbetsmarknaden genom korta arbeten som ger referenser och erfarenheter.

"Utan Unga in hade allt gått åt helvete." 18 år

Målsättningen är att ungdomarna vid avslut upplever att de står närmare arbetsmarknaden och därigenom har stärkt sin självkänsla, samt att 45 % av ungdomarna påbörjar studier eller arbete på hel- eller deltid efter projektavslut. Målet är också, om arbetssättet visar sig framgångsrikt, att sprida det till flera arbetsmarknadsområden och/eller kommuner.

Vad ni gör i projektet:

Utgångspunkten är att hitta ungdomar i utanförskap. I projektet har man bland annat anställt ungdomar som marknadsförare under 3-6 månader. De har arbetat med att hitta ungdomar på stan, delta i event riktat mot unga och besöka ungdomsgårdar. Projektet har också ett stort kontaktnät med andra som jobbar med målgruppen. Unga in har även tagit hjälp av sociala medier för att nå ut till allmänheten. Genom Fryshuset har Unga in också en hemsida.

När ungdomar är inne i projektet kartläggs deras bakgrund ur ett helhetsperspektiv, där ingår, hälsa, boende, skola, familjesituation, skola, arbete och myndighetskontakter. Utifrån kartläggning planeras aktiviteter, såsom fördjupad vägledning, motiverande samtal, mentorskap, studiebesök, praktik och jobb. I projektet arbetar arbetsförmedlare, socionom,

- Ett ärligt och respektfullt bemötande, det önskar sig både arbetsgivare och arbetslösa, konstaterar Ellen Landberg.

psykolog och studie och yrkesvägledare tillsammans.

I projektet arbetar man också mot arbetsgivare för att de ska se ungdomarnas potential.

Allt är på frivillig basis.

Metod: Unga in är ett metodutvecklingsprojekt, vilket innebär att vi testar och utvecklar metoder och arbetssätt för att arbeta med unga i utanförskap så att de kommer in i arbete eller studier, eller får

"Jag hade aldrig trott att det skulle bli såhär bra. Och så blev det tusen gånger bättre!" 17 år

fortsatt planering hos annan aktör. De som arbetar med målgruppen i projektet är arbetsförmedlare, studie- och yrkesvägledare, socionom, arbetspsykolog och socialkonsulent. Utöver individuella möten med personalen i projektet erbjuds ungdomarna att delta i gruppaktiviteter kopplat till arbetsökande, såsom besök på arbetsplatser.

Genom korta jobb, praktik, arbetsträning och volontärarbete erbjuds ungdomar arbetslivserfarenhet, en referens och ett sätt att öka självförtroendet inför nästa jobberbjudande.

Mentorskap är också en positiv erfarenhet, där unga kan få träffa en arbetsgivare som förebild i arbetslivet generellt eller inom en viss bransch där deltagaren skulle vilja arbeta.

Unga in jobbar med alla frågor utifrån såväl ett jämställdhetsperspektiv som tillgänglighetsperspektiv. Det innebär t.ex. att vi i utvärderingen av samtliga metoder lyfter hur vi jobbar med jämställdhet och tillgänglighet kopplat till vårt arbetssätt och i relation till deltagare och arbetsgivare. Med hjälp av 4R-metoden kommer vi att kartlägga och analysera verksamheten ur ett jämställdhetsperspektiv, på alla nivåer.

Resurser: Unga In har en budget på 18,7 miljoner kronor

Resultat: Fram till maj 2011 har projektet haft 100 deltagare

inskrivna och av dem som är avslutade har drygt 34% avslutats till arbete, 14 % till studier och

"Att man verkligen ser till individen. Fokus på att man ska komma rätt före att bara få ett jobb. Man får den tid och de resurser man behöver." 17 år

totalt 70% har en känd fortsatt planering.

Fler och fler unga hittar till unga in via vänner och anhöriga som varit i kontakt med projektet.

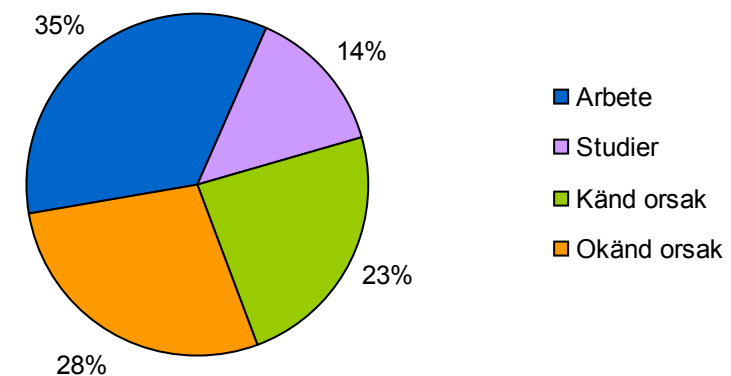
Lärdomar från projektet:

Styrkan med Unga in är att det

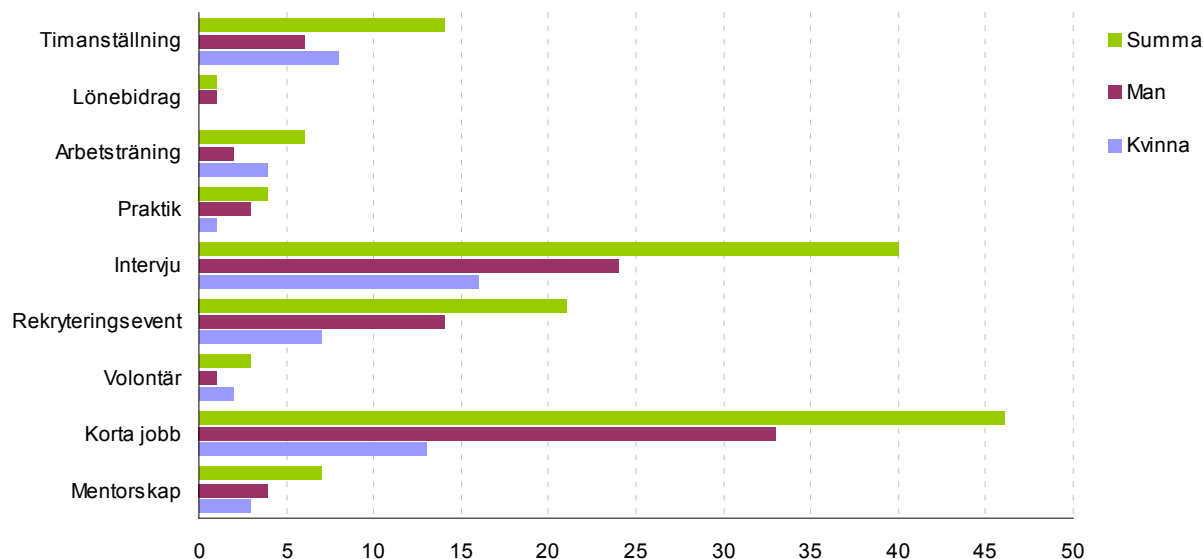
finns en bred samlad kompetens i projektet, samtidigt som vi genom samverkan har kontakter så att Unga in bildar ett nät kring ungdomen. Unga in har utarbetat metoder som innebär flexibla och individuellt anpassade lösningar och ungdomarna ska delta i aktiviteter till 100% utifrån sina egna förutsättningar.

Flera unga har i sina utvärderingar nämnt att de är särskilt nöjda med bemötandet, att det är ett ungt och öppet klimat, där man kan komma och dricka kaffe och prata med personalen. Att projektet sitter på Fryshuset bidrar till att öka spridningen bland ungdomar och att de känner sig som hemma i miljön.

Procent till avslutad aktivitet

Antal deltagande i aktiviteter

Danmark

- Uden Mødrehjælpen havde jeg ikke været så stærk

Da Sofie for halvandet år siden kom til Mødrehjælpen, var hun 21 år, gravid og på kontanthjælp. Nu er hun mor til en pige på et år og skal snart i gang med en uddannelse.

- Hvis ikke jeg var kommet med i Mødrehjælpen gruppe, havde jeg ikke været så stærk og var aldrig kommet i gang med en uddannelse. Derfor siger jeg også til andre i samme situation, at de skal tage ind til Mødrehjælpen og ikke op på kommunen.

- Mine forældre spurgte aldrig, hvordan det gik i skolen, men jeg fik altid af vide, at jeg var dum og doven. Mange af de andre i gruppen havde det på samme måde, og derfor har vi kunnet støtte hinanden. Vi er tre piger fra min gruppe, som stadig ser hinanden. Vi har fået et godt sammenhold og giver julegaver til børnene. Vi kan støtte hinanden, fordi vi kan sætte os ind i hinandens situation. De betyder meget for mig, for der var mange af mine venner, der forsvandt, da jeg blev gravid.

Foto: Torbjörn F. Gustafsson / Scanpix

Projekt "I gang"

Målgruppe: Målgruppen for projekt "I Gang" er unge gravide og mødre under 25 år. De unge gravide og sårbare mødre er alle uden uddannelse eller beskæftigelse, er uafklarede omkring uddannelse og beskæftigelse eller i risiko for ikke at kunne fastholde uddannelse eller beskæftigelse. Projektet finder sted i Aarhus og Odense.

Det er en betingelse for deltagelse, at man er motiveret og har potentialet til at ændre sin situation eller er motiveret for at fastholde den aktuelle tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse. Det igangværende projekt har afdækket, at en stor del af målgruppen har mange barrierer af social, følelsesmæssig, psykisk og familiemæssig karakter. 76 % har ifølge en socialfaglig vurdering foretaget af Mødrehjælpen socialrådgivere og psykologer været udsat for gentagne svigt eller tillidsbrud fra voksne i deres barndom.

Projektperiode: Projektet drives af Mødrehjælpen, som er en privat humanitær organisation, der rådgiver og støtter børnefamilier, som har det svært. Det nuværende projekt startede år 2009. Projektet løber frem til 31.12.2013. Det forventes, at det nye projekt med det opstillede program og budget vil kunne omfatte op til 220 helårspersoner. Det vil sige, at der løbende vil være 220 indskrevne projektdeltagere, svarende til op til 700 unikke personer i hele projektperioden.

Målsætning: Formålet med projekt I Gang er at deltagerne får større evne til at udnytte handlemuligheder i eget liv gennem afkla-

ring af, påbegyndelse eller fastholdelse af uddannelse eller beskæftigelse, styrkelse af morbarn relationen og styrket kompetence til at indgå og fastholde netværk – også på længere sigt.

Hvad udføres i projektet:

Der er mange forskellige muligheder for at få hjælp:

- Deltagelse i fødselsforberedelse- og mødregruppe
- Støtte under din graviditet og i rollen som mor
- Aktiviteter for mor og barn
- Individuel hjælp og støtte efter behov
- Uddannelses- og erhvervsvejledning
- Individuelle og/eller gruppeforløb
- Virksomhedspraktik, uddannelsespraktik m.v.
- Forældrekursus
- Muligheden for at opbygge venskaber
- En mentor eller kontaktperson
- Retshjælp

Metode: Der er tale om et metodeudviklingsprojekt, hvor effekten af indsatsen løbende bliver målt via en resultatbaseret styringsmodel, som er udviklet i projektet.

Der er i forbindelse med Projekt I Gang udarbejdet en forandrings-teori, som afspejler og beskriver hvilke konkrete indsatser og programforløb, der skal til for at opnå de resultater, der kan indfri projektets overordnede formål og virkninger for målgruppen.

Projekt I gang bygger på nogle helt grundlæggende metodemæssige tilgange til arbejdet med målgruppen. Disse tilgange kan kort beskrives som:

- Tværfaglighed
- Helhedsorientering

1	Fakta
2	Norge
3	Sverige
4	Danmark
5	Finland
6	Island
7	Kontakt-information

- Kombination af professionel rådgivning og frivillig indsats
- Kombination af individuel rådgivning og gruppe- og undervisningsforløb

Ressourcer: Prisen pr. deltager i projektet er ca. 40.000,- kr. med den projektvolumen, som gør sig gældende for det nuværende I Gang-projekt. Medarbejdergruppen i projekt I Gang består af professionelle, lønnede medarbejdere, som tilsammen udgør et tværfagligt team. Teamet er sammensat af blandt andet rådgivningschef, socialrådgivere, psykolog, sundhedsplejerske, jordemoder, uddannelses- og erhvervsvejleder, pædagog og frivilligkoordinator. Der er ca. ansat 30 frivillige – dvs. ulønnede medarbejdere – i hver afdeling – dvs. samlet ca. 60 frivillige – som varetager funktioner som mentorer, børnepassere, aktivitetsmedarbejdere m.v., men som ikke har behandlerfunktioner i forhold til deltagerne.

De frivillige medarbejdere består af både nuværende og tidligere professionelle, faglige medarbejdere, som supplerer, udvikler eller bruger deres faglighed via arbejdet i projektet samt frivillige, som ikke har en faglig baggrund, der retter sig særskilt mod projektet.

Resultat/evaluering: Der blev registreret 629 deltagere i det første projekt "I Gang" (2007 – 2009) – 286 i Aarhus og 343 i Odense. Heraf har 497 udfyldt startskemaer, hvorfor kun disse er genstand for effektmålingerne. En

cost-benefit-analyse udført af Centre For Business and Economic Research på Copenhagen Business School viser, at gevinsten for samfundet er cirka 160.000 kroner. Udover at flere kommer i job, har en analyse foretaget af Center for Alternativ Samfundsanalyse vist, at både fysisk og psykisk trivsel er forbedret i gruppen, og at flere har fået gode sociale relationer.

Hvad man har lært af projektet?

De frivillige medarbejdere udgør et helt afgørende supplement til den professionelle indsats – dels fordi de aktiviteter og opgaver, de frivillige løser, gør, at de professionelle medarbejdere kan udnytte deres ressourcer fuldt ud på rådgivning og behandling. De fleste deltagere har både som børn og unge været i hyppig kontakt med det sociale system og har for manges vedkommende opbygget en vis skepsis overfor professionelle 'hjælpere'. Flere af deltagerne har udtrykt, at de frivillige mentorer har en særlig betydning og styrker deres motivation, fordi de hjælper uden at få penge for det – fordi de har en ægte interesse i at hjælpe.

Projektet er hovedsageligt finansieret via statslige midler. Kommunerne har valgt forskellige samarbejdsstrategier. Mange af deltagerne har en eller flere sager kørende i kommunerne. Et fagligt samarbejde mellem kommunerne og Mødrehjælpen er vigtig og afgørende for projektets mulighed for at arbejde med den enkelte deltager, så indsatsen bliver koordineret.

High:Five

Målgruppen: Ifølge projektbeskrivelsen er målgruppen: "unge mellem 15 og 25 år i risiko for marginalisering", men projektgruppen har ændret målgruppen til "personer over 14 år (den kriminelle lavalder), der ikke af sig selv kan komme i job eller uddannelse grundet deres kriminalitet". Langt de fleste af High:Fives "unge" er mellem 20 og 35 år.

Projektperiode: Projektet startede i 2006 og løber til slutningen af 2012. High:Fives bagland – Virksomhedsforum for Socialt Ansvar – arbejder i øjeblikket for en forankring af High:Five efter 2012.

Hvorfor man initierede projektet:

High:Five blev startet af Virksomhedsforum for Socialt Ansvar (www.vfsa.net) i 2006 med støtte af Beskæftigelsesministeren og er finansieret via offentlige socialfondsmidler.

Årsagen til initiativet er erkendelsen af, at tidligere straffede, samt personer i risiko for at havne i kriminalitet, har meget vanskeligt ved at komme ind på arbejdsmarkedet, samt at virksomhederne i unødvendig grad frasorterer personer med en plettet straffeattest.

Hvad der udføres i projektet:

High:Fives opgave er at assistere offentlige og private virksomheder med at etablere job og uddannelsesmuligheder for personer, der er i fare for marginalisering på grund af kriminalitet, at ændre holdningen til straffeattester og etablere tværgående samarbejde mellem offentlige instanser og offentlige/private virksomheder.

Metode: High:Five har etableret et

godt og konstruktivt samarbejde med alle offentlige instanser – kommuner, politi og kriminalforsorg (ledelse, fængsler og pensioner), og har via forskellige netværk af virksomheder, brancheorganisationer, faglige organisationer, samt ved målrettet, opsøgende arbejde, etableret et samarbejde med flere hundrede virksomheder.

High:Five arbejder uafhængigt af andre interessenter, og er på den ene side en forlængelse af de offentlige instansers arbejde for at bedre målgruppens fremtidsudsigter, og på den anden side er vi virksomhedernes udsendte HR-medarbejder og assistent i arbejdet med social ansvarlighed. Vi kalder os selv brobyggere.

Alle unge, der henvises til High:Five, eller som melder sig til os, indgår et forløb, hvor de visiteres og afklares for at fastslå deres motivation, engagement, ønsker og kvalifikationer.

De unge skal være motiverede, skal have lagt deres kriminalitet bag sig, skal være stoffrie og skal have et fast sted at bo. Ligeledes skal personerne acceptere, at oplysninger omkring deres personlige forhold kan formidles mellem relevante interessenter. Kun personer, der har behov for hjælp, får hjælp. Personer, der ikke opfylder ovenstående krav, afvises, og interessenterne underrettes om beslutningen.

Når High:Five har et tilstrækkeligt klart billede af personens ønsker og kvalifikationer, opsøges en relevant virksomhed, som motiveres, engageres og kvalificeres til at modtage den enkelte person. Målet er altid ordinært arbejde.

På arbejdspladsen udfindes og kvalificeres en faglig mentor, der kan støtte personen. Den faglige

- Min søn har fået en bedre start på livet

Mødregruppen har betydet næsten alt for 23-årige Anette. Hun har fået et stærkt netværk for livet og er kommet i gang med sin uddannelse som ernæringsassistent.

- Jeg led af en depression, mens jeg var gravid, og efter jeg fik min søn. I Mødrehjælpen har jeg fået al den støtte og opbakning, jeg har haft brug for, og det betyder meget, at man får det der sammenhold i gruppen. Man åbner sig mere, når der er andre i samme situation. Min søn Marcus har fået en bedre start på livet. Han har fået en mor, der er mere glad og som har kunnet søge råd og vejledning. Jeg har lært at snakke om tingene, så det ikke går ud over ham, når jeg bliver træt og sur.

- Uden Mødrehjælpen var jeg nok røget dybere ned i min depression. Gruppen har været det spark, der skulle til, og nu er jeg næsten færdig med grundforløbet på min uddannelse.

mentor kan gratis deltage i High:Fives mentoruddannelse.

Samtidig afklarer High:Five vilkårene for etablering af job eller uddannelse med offentlige interessenter. Herunder kan det aftales, at virksomheden modtager en **rime-lig** kompensation for arbejdet med og for personen. High:Five leverer ikke gratis arbejdskraft til virksomhederne, og der er altid tale om et minimum af støtte.

Sammen med virksomheden, den unge, relevante offentlige interessenter og andre, der kan bakke personen op, aftales en handleplan, der hurtigst muligt skal fastholde personen på arbejdsmarkedet eller i uddannelse. Det er afgørende at fastholde de enkelte aktører på deres del af opbakningen.

High:Fives kontakt til parterne vedbliver, så længe der er behov for det. Virksomheden kan altid kontakte High:Five for drøftelse af forløbet.

Ressourcer: Projektets første periode 2006-2009 blev finansieret med 5 millioner kroner om året, og med baggrund i projektets resultater blev projektet forlænget for årene 2010-2011 med 10 millioner om året. I perioden 2006-2009 havde High:Five 5-6 ansatte, og i perioden 2010-2011 er antallet af ansatte steget til nuværende 14 ansatte.

Resultat: Siden 2006 har mere end 1200 personer været i kontakt

med High:Five. Der er etableret mere end 600 jobs og uddannelsesaftaler, og mange personer er kvalificeret til selv at søge job eller uddannelse. High:Five samarbejder med mere end 800 virksomheder over hele landet.

Siden 2006 er mere end 70 % af personerne fastholdt i job eller uddannelse, i perioden 2010-2011 er dette tal 90 %.

High:Fives arbejds møder anerkendelse, og projektets arbejde er landskendt blandt virksomheder, offentlige aktører og politikere.

Hvad man har lært af projektet?

High:Five er kendt blandt de unge som projektet, der kan skaffe et "almindeligt arbejde" til mennesker, der ikke af sig selv kan komme i job, og High:Five bestormes af unge, der er motiverede for at komme videre i livet.

Det bemærkelsesværdige er, at jo mere markante krav, vi stiller til personerne, jo flere personer henvender sig til High:Five.

Yderligere information:
www.highfive.net

Et nyt liv gennem High:Five

Jonathan er en af dem, som har fået hjælp gennem High:Five. Således beskriver han, hvad det har betydet for ham.

Hjælpen fra High:Five har betydet så meget for mit liv, at det næsten ikke kan beskrives med ord. Men jeg vil nu alligevel prøve at sætte ord på alle de super gode ting, High:Five har gjort for at hjælpe mig på den rette vej.

Respekteret som ligeværdig

Lige fra dag et, da jeg kontaktede dem, er jeg blevet set på og blevet respekteret som ligeværdig. Det var meget nyt for mig, da jeg altid har været vant til, at jeg bare var ham, der lavede rod i det hele og kun kunne finde ud af at lave ballade.

Lige netop med mig gik det hele meget stærkt, og nogle gange kunne jeg selv ikke følge med, fordi jeg inden for en måned havde praktikplads, og lige med et havde jeg læreplads.

Det er ting, som jeg kan takke High:Five for, og uden deres støtte ville det aldrig nogensinde være endt så lykkeligt, som det gjorde, og det er jeg virkelig taknemmelig for – og jeg føler, at jeg står i dyb gæld til dem.

Det er et kanon godt projekt med nogle utroligt varme projektledere, som virkelig har hjertet på det rette sted, og som man bare kan mærke brænder for det, de laver, og for at hjælpe andre unge/mennesker, der har fået en svær start på livet.

Hvis jeg ikke havde mødt High:Five, tør jeg ikke tænke på, hvor jeg havde været i dag, og hvordan det hele havde set ud..! De ting, de har gjort for mig, er ubeskrivelige.

Skridtet til et nyt liv

Reglerne, for at High:Five vil hjælpe en videre, er meget enkle. Man skal for det første være stoffri, og man skal være færdig med at begå kriminelle handlinger.

Hvis folk spørger mig, om det var nemmere at tage skridtet videre til et nyt liv, når de regler var fastsat fra starten, kan jeg kun sige, at lige præcis for mig havde det ingen som helst betydning, fordi jeg inde i hovedet havde indstillet mig fuldt og fast på, at jeg ville noget andet med mit liv. På den anden side var det også meget godt at have de regler at støtte sig op af, hvis man nu fik lyst til at træde ved siden af. Jeg syntes også, at det er vigtigt med krav, for det er lettere at rette sig efter, når man ved, at High:Five samtidig arbejder seriøst for at hjælpe en videre til et godt liv.

Som sagt betød det ikke noget med krav for mig. Derimod betød den støtte og den tro på mig, som High:Five viste mig, alt. De troede mere på mig, end jeg selv gjorde. For at være ærlig er High:Five dem, jeg ikke vil svingte, og derfor er der ingen risiko for jeg falder tilbage, slutter Jonathan af.

Finland

Text: Louise Hertzberg
Foto: Ingvar Kamhed / SvD/Scanpix

Samma utmaningar i hela Norden

Staffan Storfors arbetar med utveckling av de svensk- och- tvåspråkiga ungdomsverkstäderna i Finland. Han tror på ett nordiskt samarbete mellan organisationer som jobbar med unga arbetslösa och unga som av olika anledningar inte klarar den vanliga gymnasieskolan.

Vi har samma grundläggande mål med verksamheten, nämligen att bidra till att motverka utanförskap bland unga. Att förebygga ungdomsarbetslöshet, förhindra skolavbrott och trygga tillgången på framtida arbetskraft är högsta prioritet. En stor satsning görs på att förebygga problem i samband med studieövergångar, t.ex. mellan grundskola och andra stadieutbildning.

Vilken är den största utmaningen för de nordiska länderna?

Att trygga en mera långsiktig och stabil finansiering för verksamheten. Finansieringen är ofta kortsiktig och projektinriktad, vilket gör det svårt att bygga upp stabila strukturer för verksamheten. Samtidigt bör poängteras att det bör finnas en viss flexibilitet i denna typ av verksamhet för att med kort varsel kunna svara på nya samhälleliga beställningar som en följd av t.ex. konjunktursvängningar.

Ett annat mål är att förstärka verkstädernas roll i bekämpningen av ungdomsarbetslöshet och utanförskap bland unga. Verkstäderna har uppnått en profilhöjning under de senaste åren, men ännu finns det behov av att synliggöra och förstärka verkstädernas position i samhället.

Det skulle också vara viktigt att utveckla samarbete med företag

- Samarbetet med näringslivet är viktigt, så att unga kan få skräddarsydda praktikplatser (genrebild).

1	Fakta
2	Norge
3	Sverige
4	Danmark
5	Fra forskning
6	Island
7	Kontakt-information

inom privata sektorn. De unga som deltar i denna typ av verksamhet är ofta i behov av t.ex. skräddarsydda praktikplatser för att få arbetslivsträning och en närmare kontakt till privata sektorn underlättar dylika arrangemang.

Den strukturella långtidsarbetslösheten är en utmaning, i synnerhet den arbetslöshet som fortplantar sig över generationer. I Finland lider samhället ännu efter massarbetslösheten som drabbade landet under lågkonjunkturen i början av 1990-talet. Vissa unga som deltar i verksamheten i dagsläget kan vara andra eller t.o.m. tredje generationen som drabbats av arbetslöshet och utanförskap.

Hur ser framtiden ut för verkstadsskolorna, i Finland och övriga Norden?

Vi tror att verkstäderna fyller ett tydligt behov i samhället och att framtiden ser ljus ut för denna typ av verksamhet. Verkstäder behövs, vilket fler och fler beslutsfattare har insett. Mera resurser har överlag tilldelats förebyggande ungdomsarbete. Man kan argumentera för verkstäders existens ur två huvudsakliga perspektiv: ett individ- och ett nationalekonomiskt perspektiv.

Ur ett individperspektiv kan man konstatera att verkstäder behövs för att hjälpa unga som behöver extra stöd och individuell handledning i ett allt hårdare och prestationsinriktat samhälle. Kraven på de unga har ökat och de unga som inte klarar av dessa krav behöver speciallösningar, vilket verkstäderna kan erbjuda.

Om man ser på saken ur ett krasst nationalekonomiskt perspektiv har forskning visat att varje ungdom som marginaliseras kostar samhället väldigt mycket pengar. De nordiska länderna har inte råd att lämna unga utanför arbetslivet, speciellt inte med tanke på den demografiska utvecklingen. Befolkningen blir allt äldre och varje ung person behövs i arbetslivet för att försörja den åldrande befolkningen. Att motverka ungdoms- och långtidsarbetslöshet är alltså nationalekonomiskt väldigt lönsamt. Satsningar som förebygger utanförskap bland unga betalar sig tillbaka till samhället mångfalt, vilket i framtiden ytterligare borde öka verkstädernas betydelse i samhället.

Ert arbete går ju ut på att höja kvaliteten på verkstäderna? Vad är det främst som behöver förbättras?

Fortbildning för personalen vid ungdomsverkstäderna är ett effektivt sätt att konkret öka kvaliteten på själva handledningen och träningen vid verkstäderna.

Materialproduktion har en kvalitetshöjande effekt. Genom att producera och/eller översätta befintligt material till svenska kan vi sprida ut best practice till verkstäderna. Dessa lärdomar kan handla om t.ex. olika modeller, processer och handledningsmetoder som används vid olika verkstäder. Genom att sprida ut material och öka informationsflödet har vi större möjligheter att lära av varandra.

Validering av studier är ett

område som är föremål för utvecklingsarbete och ett begrepp som diskuteras livligt just nu vid verkstäder. Det handlar om att skapa system för att mäta kunnande och få kunskaper och färdigheter tillgodoräknade vid en läroanstalt. I praktiken innebär det att en studerande kunde genomföra vissa kurser vid en verkstad och att detta kunnande kan mätas och tillgodoräknas som studiepoäng vid den läroanstalt som den studerande är inskriven i. Detta förfarande

har framgångsrikt tagits i bruk i bl.a. vissa finländska verkstäder.

Slutligen bör nämnas ännu ett område där verkstäderna har satsat på kvalitetshöjande åtgärder. Det är fråga om utveckling och ibruktagande av verktyg för uppföljning och utvärderingssystem för verkstäder. Verksamheten vid verkstäderna växer stadigt och antalet deltagare blir fler, vilket ställer högre krav på systematik och tillförlitlig dokumentation.

Foto: Veronika Franková

ULA – Ungdom/Lärande/Arbete

Målgrupp: Den primära målgruppen för projektet är personalen vid de svensk- och tvåspråkiga ungdomsarbetsverkstäderna i Finland. Verkstäderna ingår i ett nätverk som kallas för ULA och består av ca 50 anställda vid 11 verkstäder. Till projektets målgrupp hör också verkstädernas samarbetsnätverk.

Varför projektet startades: För att utveckla det multiprofessionella nätverksbildandet vid de svensk- och tvåspråkiga ungdomsarbetsverkstäderna i Finland, och på så sätt motverka marginalisering av unga. Projektet ger verkstäderna möjlighet att utvecklas i fråga om materialproduktion, fortbildning, kvalitetssäkring och nätverksbildande.

Målsättning: Projektets mål är att uppnå en kompetens- och kvalitetshöjning vid ungdomsverkstäderna i ULA-nätverket samt att utveckla verkstädernas sektorövergripande samarbetet till utbildningsarrangörer, myndigheter och andra samarbetsparter. Allt detta bidrar till att motverka marginalisering bland unga.

Vad som görs i projektet:

Projektet arrangerar kompetenshöjande fortbildning för personalen i ULA-nätverket, producerar material, sprider best practice till verkstäder och deras samarbetsnätverk samt utvecklar det uppsökande ungdomsarbetet vid ULA-verkstäderna. Projektet strävar efter att öka kommunikationen och informationsspridningen inom ULA-nätverket och köper in verktyg för kvalitetssäkring till verkstäderna. Projektet startar upp ett bestående ULA-kompetenscenter hösten 2011. ULA-kompetenscenter kommer att fungera som ett samarbets- och fortbildningsnätverk för de svensk- och tvåspråkiga ungdomsverkstäderna i Finland samt främja verkstädernas sektorövergripande nätverksbildande gentemot samarbetspartners med fokus på spridning av best practice.

Metodik: Projektet marknadsför och synliggör verkstäderna i ULA-nätverket och lyfter upp ärenden som berör t.ex. marginalisering av ungdomar på agendan. Genom kvalitetssäkring, kompetenshöjning och starkare nätverks-

bildande ökar verkstädernas möjligheter att inta en aktiv roll vad gäller motverkande av utanförskap bland unga. Spridning av best practice mellan verkstäder och deras samarbetsnätverk resulterar i en ökad kännedom om verkstädernas verksamhet och främjar verkstädernas roll i samhället.

Samarbetspartners: ULA-nätverkets verkstäder och deras samarbetsnätverk, d.v.s. arbets- och näringsbyråer, socialbyråer, ungdomsarbetare, utbildningsarrangörer, missbrukarvården, polisväsendet, kyrkan, försvarsmakten, integrationsorganisationer och privata sektorns företag. Projektet samarbetar också med andra projekt t.ex. EDU-vuxen, Sosiaalikehitys Oy, Steg för steg, StudieFlex, MAST-projektet samt andra organisationer inom liknande verksamhetsområde t.ex. Nationella verkstadsföreningen, Educod, Bovallius ammattiopisto och Pro-tukipiste ry. Projektet strävar också efter att i framtiden utveckla ULA-nätverkets internationella samarbete med tonvikt på nordiskt samarbete. Samarbete utvecklas till bl.a. Danska Produktionsskoleföreningen, Navigatorcentrum i Sverige och Nordens välfärdscenter.

Resultat:

Verkstäderna i ULA-nätverket anser att projektet har bidragit till en kompetens- och kvalitetshöjning, större synlighet samt bättre möjligheter att utveckla det sektorövergripande samarbetet. Verkstäderna uppskattar utbytet av erfarenheter som görs på nätverksträffar och liknande evenemang. Lanseringen av ULA-kompetenscenter hösten 2011 kommer att befästa det utvecklingsarbete som görs inom ULA-nätverket.

Lärdomar:

ULA-projektet har spridit best practice till verkstäder och deras samarbetspartners främst via tryckt material och genom att arrangera seminarier. Teman har varit bl.a. arbetsträning och individuell träning, uppsökande ungdomsarbete, handledning av unga med särskilda behov, missbrukarproblematik och social redovisning. Projektet kommer att genomföra en analys av det sektorövergripande samarbetet och en kartläggning av servicebehovet inom ULA-nätverket. Denna analys kommer förhoppningsvis att ge upphov till mycket värdefull best practice för verkstäderna i ULA-nätverket och deras samarbetsnätverk.

Foto: Veronika Franková

MAST – Utveckling av regional vägledningsmodell

Målgrupp: MAST-projektet vänder sig till yrkesskolor, ungdomsverkstäder och andra aktörer som arbetar med att vägleda ungdomar i sydvästra Finland.

Projektperiod: Projektet startade 2009 och avslutas vid årsskiftet 2011.

Varför projektet startades: MAST är en uppföljning av ett tidigare projekt. VaSkoolprojektet som var en del av EQUAL programmet. I det projektet utvecklades en modell för regional yrkesträning i Åbo och Salo. Nu har man ytterligare utvecklat träningsmodellen och i MAST-projektet är hela provinsen involverad.

Målsättning: Målet med MAST-projektet är att utveckla och etablera en regional modell som ger riktlinjer för hur yrkesskolor, ungdomsverkstäder och andra som vägleder ungdomar ska arbeta.

Målet är också att etablera ett nätverk av experter i sydvästra Finland.

Metodik: Grunden i modellen är flexibilitet. Modellen som har utvecklats bygger på samarbete mellan skolor och ungdomsverkstäder och mellan grundskola och gymnasium. Det har också utvecklats nya pedagogiska modeller, modeller för hur man ska minska andelen som hoppar av skolan och hur man ska öka andelen som avslutar gymnasiet. Man har också bedrivit arbete kring hur man kan förbättra samspelet mellan skolan och andra aktörer så att övergång från skola till arbetsliv fungerar bättre.

Projektets arbete kan delas in i tre delar:

1. Samarbete mellan skolor och ungdomsverkstäder
2. Övergång från grundskola till gymnasium, däri ingår också

Foto: Tomas Lopata /norden.org

att minska andelen avhoppare och att utveckla individuellt stöd i gymnasiet

3. Förbättra möjligheten att klara av gymnasiet och förbättra övergången mellan skola och arbete

Resultat:

Trots att MAST-projektet avslutas först vid årsskiftet har det redan genererat mycket goda resultat. Bland det mest glädjande är att samarbetet mellan skolor och ungdomsverkstäder i provinsen och utvecklingen och förankringen av modellerna. De olika aktörerna har enats om villkoren för undervisning på ungdomsverkstäderna för att det som personer lär sig där ska kunna likställas med studier på yrkesutbildningen, för personer som behöver individuell undervisning och vägledning.

Läroplanerna för olika yrkesgrupper har öppnats upp i samarbete mellan skolor och ungdomsverkstäder. Tack vare detta kan de ungas arbete vid ungdomsverkstäderna bedömas enligt den vanliga skolans kriterier. Det är 17 ungdomar som har studerat på ungdomsverkstäder under projektets första år och resultat är enormt positivt. En analys av resultaten kommer att presenteras i slutet av 2011.

En annan central del av projektet har varit hur man ska hantera övergången från skola till arbetsliv för elever som inte har avslutat gymnasiet. En processbeskrivning och en modell har utvecklats. I enlighet med modellen har en person på varje ort fått ansvaret för övergången till arbetsliv för dessa ungdomar.

Utöver god praxis i samband med övergången till arbetet så har projektet också bidragit till att det finns flera olika möjligheter för dem som ska komplettera sin

grundutbildning och sin grundläggande yrkesutbildning. Utifrån den utarbetade utbildningsmodellen så har kraven i utbildningen anpassats efter kraven i arbetslivet.

Viktiga grunder för modellen

Det finns fyra element som är grund för att modellen ska fungera:

- Värderingar
- Åtaganden
- Mätbarhet
- Material

Implementeringen och införandet av modellen styrs av värden såsom, jämställdhet, rättvisa och att man accepterar och respekterar individen och att människor är olika.

Alla inblandade måste ställa upp på vissa villkor för att införa modellen. När det gäller studier på ungdomsverkstad exempelvis, så måste den vanliga skolan vara beredd att erbjuda olika studiealternativ. Att via ungdomsverkstad ha klarat av studier motsvarande en del av det man lär sig på yrkesskolan, är exempel på sådant som är mätbart.

En mycket viktig del i undervisningssystemet i Finland är att alla unga ska ha samma möjligheter. Det är därför det är så viktigt att ungdomsverkstäderna kan erbjuda andra typer av studiemiljöer och att man kan mäta hur väl studierna lyckas, för att se vad som behöver förbättras.

Att material är viktigt, betyder i det här sammanhanget också att det finns olika instruktioner för hur man kan arbeta. Det kan handla om instruktioner för hur man kan lägga upp undervisning, vilka överenskommelser som har gjorts i projektet, läroplaner etc. Allt utvecklat material finns tillgängligt på hemsidan.

Island

Tekst: Louise Hertzberg Foto: Magnus Fröderberg

Unga i aktivitet (UFA)

Arbetslösa ungdomar på Island

Målgrupp: Alla arbetslösa ungdomar 16 – 25 år gamla som har arbetslöshetsunderstöd, de som endast har gått grundskola är särskilt prioriterade. Det gäller 75 procent av de unga som är arbetslösa.

Projektperiod: Inleddes 2009 och pågår.

Varför projektet startades:

Initiativet kom ifrån Socialdepartementet som lanserade projektet i början av januari 2010 för hela landet. Syftet var att motverka den snabbt stigande arbetslösheten, som uppstått i kölvattnet av den ekonomiska kollapsen.

Målsättning: Att så fort som möjligt (inom tre månader) aktivera ungdomar som hamnar i arbetslöshet, genom intensiv vägledning och motivering. Målet är att de ska studera eller arbeta, så att de inte förlorar sitt självförtroende och blir passiverade. Utbildningsorienterade aktiviteter erbjuds i samarbete med landets gymnasieskolor. Ett antal platser finansieras av projektet/staten för arbetslösa ungdomar. I samarbetet läggs vikt vid utvecklingsprojekt som syftar till att utforma nya gymnasiekurser för personer mellan 16 – 24 år som hoppat av skolan. Tanken är att utveckla nya metoder och inlärningsformer som förhindrar avhopp. I Centrum för livslångt lärande pågår också ett utvecklingsarbete som har till syfte att erbjuda unga arbetslösa personer ett brett utbud av kurser av olika slag, bland annat yrkesinriktade utbildningar men också praktiskt orienterade kurser med teoretiska inslag som ger poäng inom ramen för den reguljära

gymnasieskolan. Detta gör det möjligt för unga arbetslösa att påbörja kortare studier för att sedan kunna tilgodogöra sig dessa inom ramen för gymnasieskolan.

Vad som görs i projektet: En ung person som anmälar sig som arbetslös skal erbjudas stöd inom tre månader och hänvisas till Arbetsförmedlingen/Unga i aktivitet. I projektet Unga i Aktivitet förslås en rad olika insatser. Målet är att erbjuda sådant som stämmer väl överens med individens behov, så att det bidrar till/ökar sannolikheten för övergång till arbete eller utbildning som leder till arbete. Tillsammans med en vägledare tas beslut om vilka specifika aktiviteter som passar den enskilde bäst. För att få bibehållen arbetslöshetsersättning är deltagande obligatorisk. Programmet omfattar ett brett spektrum av arbetsmarknadsåtgärder, utbildningsåtgärder, arbets träningsåtgärder och självförstärkningsåtgärder.

Metod: Arbetsmarknadsorienterade aktiviteter erbjuds i samarbete med arbetsmarknadsområdet i form av träningsplatser/jobbträning och sommarjobb. I samarbete med det civila samhället erbjuds praktikplatser i form av frivilligarbete (Röda korset och idrottsföreningar, m.fl.). Dessutom erbjuds unga arbetslösa att delta i Produktionsskola/Fjölsmiðjan som har som mål att ge unga som inte vet vad de vill möjlighet att prova på olika arbetsuppgifter och läroämnen. Syftet är att motivera och engagera arbetslösa ungdomar att vara aktiva efter avslutat deltagande.

1	Fakta
2	Norge
3	Sverige
4	Danmark
5	Finland
6	Island
7	Kontaktinformation

Samarbetspartners: De åtgärder som erbjuds genomförs i samverkan mellan staten, utbildningsrådet, civila samhället och arbetsmarknadsområdet. Projektet utvärderas av The Social Science Research Institute.

Resurser: Cirka 596 miljoner Isländska Kronor under 2010 och cirka 550 miljoner under 2011.

Resultat: Våren 2010 genomförde The Social Science Research Institute en undersökning bland de 3 958 personer i åldern 18 till 24 år som var arbetslösa och registrerade hos A-kassan i februari 2010. Målen med utredningen var bland annat att undersöka ungdomarnas attityder och förväntningar inför projektet UFA och dess aktiviteter. Svarsfrekvensen var hög, 76 procent, och visade att ungdomarna i allmänhet var positiva. Majoriteten var nöjd med de aktiviteter som erbjöds och de förväntar sig att deltagandet kommer att öka deras chanser på arbetsmarknaden, stärka dem socialt och förbättra deras välbefinnande. De som hade avslutat åtgärderna i UFA ansåg att åtgärderna hade lett till att deras möjligheter att få arbete hade förbättrats. Många ansåg att de hade utvecklat sin

förmåga att kommunicera med andra människor och att UFA också haft en positiv effekt på deras välbefinnande. I svaren märktes en skillnad mellan dem som fortfarande var arbetslösa och de som hade fått arbete. De med arbetet mätte bättre, fysiskt och psykiskt. De ungdomar som hade valt utbildningsåtgärder var mest positiva till UFA projektet, och också mest hoppfulla inför framtiden.

Omkring 40% av deltagarna började i arbete, utbildning, andra arbetsorienterade aktiviteter, eller lämnade utan förklaring A-kassan efter att ha deltagit i aktiviteter under 2010.

Lärdomar av projektet: Projektet visar att det är viktigt att ingripa så snart som möjligt och erbjuda olika åtgärder för att hjälpa ungdomar till baka på arbetsmarknaden eller i utbildning. Varierande aktiviteter som tillgodoser de olika intressen resulterar i mer positiv inställning och stärker deras prestanda. Med genomsamma ansträngningar och samarbete mellan olika parter, offentliga sektorn, arbetsmarkadens parter och civila samhället är det möjligt att hantera ungdomsarbetslösheten mer effektivt.

Mer information:

www.vinnulastofnun.is/atvinnuleitandi/urraedi/ataksverkefni/ungt-folk-til-athafna/
www.facebook.com/pages/Ungt-folk-til-athafna/114378641933733

Foto: Magnus Fröderberg /norden.org

Virknibrúin – Aktivitetsbron

Målgrupp: Unga i åldern 18-25 år som är arbetslösa och inte har rätt till arbetslöshetsunderstöd, men som får ekonomisk socialhjälp från Reykjavik kommun.

Projektperiod: Under år 2010 genomfördes fem kurser, ytterligare fem kurser är inplanerade för år 2011.

Varför projektet startades: För att undvika att unga fastnar i isolering och utanförskap.

Målsättning: Att motivera ungdomar att fullfölja sina studier, eller

att ta del av det stöd som finns för att unga ska komma ut i arbetslivet. Att bygga en bro från passivitet till aktivitet och bryta isoleringen genom att få dem att börja på kurs eller aktivitet så snabbt som möjligt efter att de först har sökt socialhjälp.

Vad som görs i projektet: Unga människor som söker socialhjälp träffar en konsultant på tjänstecentret och får möjlighet att gå en kurs som kallas "Aktivitetsbron". De som avslutar kursen får möjlighet att välja andra kurser eller tillbud, utifrån eget intresse och kompetens. Alla som träffat konsultanten kan fortsätta att ha kontakt med honom/henne.

Metod: Aktiviseringsbron är en kort kurs som pågår i tre veckor, 2,5 timmar per träff, tre gånger i veckan. I kursen ingår grupparbete, självstärkande övningar, undervisning om rättigheter och ansvar, presentationer av olika åtgärder som finns för arbetslösa, kontakt med syokonsultenter och andra i utbildningsvärlden. Deltagarna har också individuell kontakt med gruppledaren under kursen, och kan också ha efter kursens slut. De kan också ha kontakt med konsultanten på socialtjänsten. De som fullföljer kursen sätter upp personliga mål och en plan för hur det ska tillsammans med gruppledaren.

Samarbetspartners: Valfärdskontoret i Reykjavik ansvarar för projektet. Det är aktivitetskonsulenter i tjänstecentrerna i distrikten som utför kursen och som i sin tur

Peter bröt sin isolering

Peter hade slutat skolan. Eftersom han inte hade arbetat så mycket, så hade han inte rätt till arbetslöshetsersättning. Peter deltog i Aktivitetsbron. En socialarbetare från tjänstecentret i hans distrikt tog kontakt med honom och han deltog utan protest. Trots det berättar Peter att han var ganska negativ från början:

"Jag tänkte åååhhh, behöver jag verkligen delta och komma hit några gånger per vecka. Men när

jag väl hade börjat så gick det fint. Det bara flöt på.

Peter var nöjd med att ha anledning att delta i Aktivitetsbryggan eftersom hans deltagande ändrade hans dagliga mönster. Han blev till och med mer aktiv i samhället och har haft mer kontakt med andra människor.

"Det här var någonting som jag behövde för att bli mer aktiv, jag hade så länge varit, ja, vad ska man säga, så passiv...

Peters passivitet innebar bland annat att han var tvungen att kämpa för att ta sig ut ur huset och ha kontakt med andra människor. Han satt ofta hemma framför datorn sent på natten och sov på dagarna. Dessutom hade han sociala problem som bland annat ledde till att han svårt att fungera i skolan och på arbetsmarknaden. Alla övningar i Aktivitetsbron som har gått ut på att stärka hans självbild har varit till nytta för honom. Efteråt var Peter glad och tacksam över att han hade deltagit och fått stöd av gruppledaren i att klara sociala sammanhang.

Från Social Science Researchs rapport

Foto: Johannes Jansson /norden.org

själva får del av olika föreläsningar. De tar hjälp av andra när de behöver.

Resurser: Varje kurs kostar upp 500 000 Isländska Kronor. Merparten av arbetet utförs av fast anställda gruppledare (socionomer), de kan också få stöd utifrån i delar av kursen. Deltagarna har alla ekonomisk socialhjälp.

Resultat: Projektet har utvärderats av The Social Science Research Institutet. År 2010 var det cirka 80 personer som hade anmält

sig, och ungefär hälften som fullföljde programmet. En del av dem som har fullföljt programmet fortsatte vidare i andra program. De flesta anser att kursen har hjälpt dem att bryta sin isolering och att ta många viktiga steg mot att vara aktiva i samhället.

Viktiga lärdomar: De som har varit utan arbete länge behöver mer stöd för att ta del i olika aktiviteter. En kurs som Aktivitetsbron hjälper dem att gå vidare till mer omfattande aktiviteter.

Foto: Lasse Winther Wehner

Kontaktinformation Summaries

Kontaktinformation

Danmark

High Five

Ole Hessel
+4551 17 00 11
ole@highfive.net
www.highfive.net

I gang

Ulla Krogager
Mødrehjælpen
+453345 8672
ukr@moedrehjaelpen.dk
www.moedrehjaelpen.dk

Sverige

Unga in Fryshuset

Ellen Landberg
+468691 74 52
Ellen.landberg@fryshuset.se
http://www.fryshuset.se/Fryshuset/fryshuset_unga_in.aspx

Arenan Västerås

Jonas Welanders
+4621-39 22 87
jonas.welanders@vasteras.se
www.arenanvasteras.se

Finland

Mast-projektet

Matti Mäkelä
matti.makela@turku.fi
www.mastohjaus.fi

ULA-projektet

Staffan Storfors
+358503136040
staffan.storfors@foregangarna.fi

Island

Aktivitetsbruen

Stefania Sörheller
+354 4119019
stefania.sorheller@reykjavik.is

Unga i aktivitet

Linda Ásgrímsdóttirtele:
+354 4218401
linda.asgrimsdottir@vmst.is
www.vinnumalastofnun.is

Norge

Arbeidsinstituttet Buskerud

Ingebjørg Mæland,
+4732261204
Ingebjorg.meland@bfk.no
www.aib.bfk.no

Aktionsteam Trondheim

Thomas Mjølhus
+47 913 05 194
thomas.mjolhus@nav.no

1	Fakta
2	Norge
3	Sverige
4	Danmark
5	Finland
6	Island
7	Kontaktinfo Summary

Summary

The Nordic Centre for Welfare and Social Issues; through the project "Inclusion of young people out of school and work", puts special focus on Nordic policies and actions towards the youth group 16-25 years of age, which otherwise is at risk of being socially excluded.

The aim of this publication is to spread knowledge on good projects and contribute to inspiration and creativity for people and groups starting new projects. Two interesting projects are presented from each of the Nordic countries. For this purpose, we have used a wider reference group with representatives from all of the Nordic countries. They represent labour market, social and educational authorities, and projects within the public and private sector. In our making of an overview of "best practice" examples in the Nordic countries, we have noticed

Samantekt

Norræna velferðarmiðstöðin beinir með verkefninu, "Félagsleg þátttaka ungmenna utan skóla og án vinnu", einkum sjónum að ítarlegri skoðun á norrænni stefnu og aðgerðum gagnvart ungmennum á aldrinum 16-25 ára sem ella eiga á hættu að verða félagslega útskúfuð.

Tilgangurinn með þessu hefti er að dreifa þekkingu um góð verkefni og auka innblástur og sköpunargleði meðal fólks og hópa sem eru að hefja ný verkefni. Frá hverju Norðurlandanna eru kynnt tvö áhugaverð verkefni. Í þessari vinnu höfum við notað fjölbreyttan viðmiðunarhóp með fulltrúum frá öllum Norðurlöndunum. Þar eru fulltrúar frá vinnumarkaðs-, félags- og menntamálayfirvöldum, og verkefni á vegum bæði opinbera geirans og einkageirans. Í vinnu okkar við gerð yfirlits um "fyrirmyndardæmi" á

that all projects have something in common: They are designed in order to give back to young people the faith in themselves, the experience of caring grown-ups, the feeling of belonging to a group, the use of practice as an entrance to theory, getting guidance with regard to finding out about their future wishes and getting help walking step by step in that direction. In this publication we present: The cooperation between the Swedish Public Employment Agency and the independent youth centre Fryshuset, an Icelandic project to break the isolation of young social security recipients, how people in Finland systematically work towards increased cooperation between school and youth workshops, an action team in Trondheim in Norway which immediately responds when someone drops out of school and how people in Denmark find employment to ex-prisoners.

Norðurlöndunum, höfum við séð að allar aðgerðirnar eiga eitthvað sameiginlegt: Þær eru hannaðar til þess að unga fólkið öðlist aftur trúna á sjálft sig, upplifi fullorðna sem láta sig málið varða, finni til samstöðu, noti reynslu úr starfi sem inngang að bóknámi, hljóti leiðsögn til þess að átta sig á hvað það vilji í lífinu og fái aðstoð til að feta skref fyrir skref í þá átt. Í heftinu er meðal annars kynnt: samstarfið á milli sænsku Vinnumiðlunarinnar og hins óháða Frystihúss (Fryshuset), íslenskt verkefni til að rjúfa einangrun ungs fólks á félagslegum bótum, hvernig unnið er kerfisbundið í Finnlandi að því að auka samstarfið á milli skóla og vinnuúrræða fyrir ungt fólk, aðgerðateymi í Þrándheimi í Noregi sem grípur beint í taumana um leið og einhver hættir í skóla og hvernig tekst að útvega fyrrverandi föngum vinnu í Danmörku.

Tiivistelmä

"Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten osallistaminen" on Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen hanke, jonka avulla tarkastellaan lähemmin pohjoismaista politiikkaa ja toimenpiteitä, jotka kohdentuvat 16-25 -vuotiaisiin jo sosiaalisesti syrjäytyneisiin tai sosiaalisessa syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.

Tämän vihkon tarkoituksena on levittää tietoa hyvistä hankkeista ja innostaa uusia hankkeita käynnistäviä ihmisiä ja ympäristöjä. Kustakin pohjoismaasta esitellään kaksi kiinnostavaa hanketta. Tässä työssä olemme käyttäneet laajapohjaista viiteryhmiä, jossa on edustajia kaikista pohjoismaista. He edustavat työmarkkina-, sosiaali- ja opetusviranomaisia, ja hankkeet tulevat sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta. Laatiesamme yleiskatsausta Pohjolan "parhaiden käytäntöjen" esimerke-

istä, huomasimme kaikissa toimenpiteissä jotain yhteistä: ne on suunniteltu, jotta nuoret saavat takaisin uskon omaan itseensä, kokevat aikuisten välittävän, kokevat yhteenkuuluvuutta, pääsevät lähestymään teoriaa käytännön kautta, saavat ohjausta, jotta pystyvät selvittämään, mitä elämässään haluavat saavuttaa ja saavat apua siirtyä askel askeleelta siihen suuntaan. Vihkossa esitellään mm.: miten yhteistyö sujuu ruotsalaisen työnvälityksen ja itsenäisen Fryshuset-nimisen toimintakeskuksen välillä, miten islantilainen hanke pyrkii katkaista sosiaalitukea saavien nuorten eristyneisyyden, miten Suomessa pyritään järjestelmällisesti lisäämään koulun ja nuorisotyöpajojen yhteistyötä, miten Norjan Trondheimin toimintatiimi puuttuu suoraan koulupudokkaan asiaan ja miten Tanskassa saadaan entiset rikolliset työhön.

Foto: Ole Johnny Hansen

www.nordicwelfare.org

Nordens Välfärdscenter

Nordens Välfärdscenter – en institution under Nordiska ministerrådet

Vi arbetar för att belysa olika aspekter och stimulera utvecklingen av den nordiska välfärdsmodellen.

Vårt arbete syftar till att främja inkludering av utsatta grupper, likabehandling, social solidaritet samt tillgänglighet och kvalitet i fråga om samhällets tjänster.

Nordens Välfärdscenters tre huvuduppgifter:

Kunskap

Vi samlar och sammanställer erfarenheter från de nordiska länderna inom det välfärdspolitiska området.

Vidareföring

Vi sprider kunskap och erfarenheter av goda exempel via våra aktiviteter och nätverk.

Dialog

Vi skapar dialog mellan politiker, forskare och praktiker.

Vi arbetar med följande områden:

- Alkohol- och drogfrågor
- Arbetsinkludering
- Dövsblindfältet
- Funktionshinderfrågor
- Social service
- Välfärdsmodellen
- Välfärdsteknologi

Vår organisation

Institutionens huvudkontor ligger i Stockholm och dotterinstitutionerna i Danmark och Finland.

Nordens Välfärdscenter leds av en styrelse med representanter från de fem nordiska länderna. Styrelsen utses av Nordiska ministerrådet.

Till vår verksamhet har vi knutit nordiska institutions- och expertnätverk. Deras uppgift är att förankra vårt arbete i praktiken och att vidareföra resultat till beslutsfattare och praktiker.

En viktig del av vårt arbete sker internationellt. Vi samarbetar med internationella aktörer inom social- och hälsoområdet, bland annat EU, Europarådet och FN.